

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2021

Bc. Zuzana Jelínková

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra Tělesné výchovy a sportu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vývoj pravidel volejbalu od počátku do současnosti
The development of volleyball rules from the beginning until
today

Bc. Zuzana Jelínková

Vedoucí práce: PhDr. PaedDr. Ladislav Kašpar, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a střední školy, tělesná výchova – základy společenských věd

2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vývoj pravidel volejbalu od počátku do současnosti vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 08.04.2021

.....

Bc. Zuzana Jelínková

Poděkování

Ráda bych toto poděkování věnovala mému vedoucímu diplomové práce panu PhDr. PaedDr. Ladislavu Kašparovi, Ph. D., za jeho velkou trpělivost, vstřícnost, odborné rady, důležité informace, a především profesionální přístup při tvorbě této závěrečné práce. Velmi ráda bych také poděkovala mé rodině a blízkému okolí, za jejich podporu.

Abstrakt: Tato práce se v první fázi zabývá obecnou charakteristikou volejbalu včetně obsahu hry a její systematiky. V další fázi práce autorka popisuje důležité události z historie volejbalu jak ve světě, tak i přímo v České republice. Hlavní část práce obsahuje podrobné informace o vývoji pravidel volejbalu s uvedením veškerých důležitých úprav pravidel od počátku do současnosti, jež jsou řazeny chronologicky. V závěru práce je provedeno srovnání vývoje vybraných volejbalových pravidel, zhodnocení výhod, nevýhod či případných dopadů.

Klíčová slova: volejbal, pravidla, vývoj, historie, počátek, současnost, Česká republika, svět

Abstract: The first part of this thesis is addressing the general characteristics of volleyball including the game content and its mechanics. In the next part, the author aims to describe the important events of the volleyball history both in the world and in the Czech Republic specifically. The main part of the paper contains detailed information about the evolution of volleyball rules together with the most important adjustments from the beginning until today, in chronological order. The final part of the thesis compares the development of several chosen rules, outlining their advantages, disadvantages, and potential impacts on the game.

Keywords: volleyball, rules, development, history, beginning, today, the Czech Republic, world

Obsah

Úvod.....	9
Cíle.....	10
1 Metody.....	11
2 Analýza zdrojů.....	13
3 Charakteristika volejbalu.....	15
4 Historie volejbalu	18
4.1 Historie a vývoj volejbalu ve světě	18
4.2 Historie a vývoj volejbalu v České republice	27
5 Pravidla volejbalu.....	33
5.1 První pravidla volejbalu	33
5.2 Úpravy pravidel volejbalu v USA před rokem 1947	35
5.3 Úpravy pravidel volejbalu v České republice před rokem 1947.....	38
5.4 Mezinárodní volejbalová federace – FIVB.....	40
5.5 Úpravy mezinárodních pravidel volejbalu.....	43
5.6 Současná pravidla volejbalu.....	56
5.6.1 Hrací pole.....	56
5.6.2 Síť, anténky a sloupky	58
5.6.3 Míč.....	59
5.6.4 Družstva	60
5.6.5 Bodovací systém	60
5.6.6 Příprava utkání.....	61
5.6.7 Herní situace	62
5.6.8 Hra míčem.....	62
5.6.9 Podání	64
5.6.10 Útočný úder (smeč).....	65

5.6.11	Obranný úder (blok).....	67
5.6.12	Postavení hráčů	68
5.6.13	Střídání hráčů.....	70
5.6.14	Práva a povinnosti účastníků	70
5.6.15	Přerušení	71
5.6.16	Libero.....	71
5.6.17	Rozhodčí	72
6	Diskuze	74
7	Závěry.....	77
8	Seznam literatury	79
9	Seznam elektronických zdrojů	81
10	Seznam nepublikovaných zdrojů	85
11	Seznam obrázků	86
12	Seznam využitých zkratk	88

Úvod

Volejbal byl odjakživa důležitou součástí sportovního světa. Je spojen s týmovou spoluprací, pohybem a zábavou.

Pro tuto diplomovou práci bylo vybráno téma týkající se volejbalu a jeho pravidel hned z několika důvodů.

Autorka této práce je hráčkou volejbalu a zabývá se výukou volejbalu dětí od 6 do 15 let. K volejbalu byla vedena již od útlého věku díky tomu, že pochází ze sportovní, a dokonce tělocvikářské rodiny. Volejbalu se začala věnovat v 6 letech a aktivně hrála až do svých 20 let. Začínala pouze u rekreačních utkání, postupně se dostala k utkáním mezi základními školami, později k utkáním mezi středními školami a zároveň navštěvovala volejbalový sportovní klub. Ve volejbalovém klubu hrála pouze okresní utkání a časem se propracovala k pár krajským utkáním.

O volejbal jako takový a jeho historii se začala zajímat na střední škole, jelikož byl spojován s velkou částí jejího života. Vzhledem k tomu, že volejbal je sportem, ve kterém se pravidla měnila snad nejvíce, tak se rozhodla je v této práci podrobně rozepsat a tím zpřístupnit jejich zajímavý vývoj úplně všem. Dále má tato diplomová práce zpřístupnit přehled veškerých změn pravidel volejbalu, a to jak v České republice, tak ve světě.

Cíle

Hlavní cíl

- Hlavním cílem práce je přehledně zpracovat vývoj pravidel volejbalu od počátku až do současnosti

Dílčí cíle

- Uvedení do tématiky historie volejbalu v České republice a ve světě
- Důkladné zaměření na vývoj pravidel volejbalu od počátku do současnosti společně s uvedením veškerých důležitých úprav pravidel
- Srovnání vývoje vybraných volejbalových pravidel, vývoj porovnat a zhodnotit jeho výhody, nevýhody a případné dopady

1 Metody

Pro zpracování této diplomové práce bylo využito těchto následně uvedených metod. Metoda induktivní, deduktivní, přímá, nepřímá, progresivní, retrospektivní a komparativní. Využité metody budou níže popsány.

Induktivní metoda

Tuto metodu využívá velká spousta historiků, společně s níže uvedenou metodou deduktivní. Jedná se o metodu empirického studia jevů, v jejichž zkoumání se přechází od jednotlivých jevů k jevům obecným.¹

Metoda induktivní však nesmí nikdy zůstat jedinou metodou zkoumání, a proto bylo využito také metody deduktivní.

Deduktivní metoda

Využití této metody je naprosto běžné a je jednou ze základních metod využívaných ve vědě historické. Pomáhá nám určit souvislosti, které není možno vyčíst přímo z pramenů, získat charakteristiky, ke kterým není možné dospět prostřednictvím indukce. Metodu deduktivní tvoří tři fáze. V první fázi je k dispozici soubor obsahující výchozí tvrzení, tedy premisy. Ve fázi druhé dochází k seznámení se s logickými prostředky, a to přesně s usuzováním a odvozováním. Ve fázi poslední, tedy třetí již dochází k formulaci výsledného názoru tedy důsledku, a to prostřednictvím užití usuzování na premisy, tedy poznatky výchozí.²

Přímá metoda

Výše uvedená metoda je založena na získávání různých historických faktů z literárního pramene, ve kterém se již přímo nacházejí údaje právě o nich.³ Tedy určitým způsobem získáváme a popisujeme informace z jednoho a více pramenů, které bezprostředně o minulosti vypovídají.⁴ Pokud by mělo být využito pouze metody přímé, muselo by se autorovi práce jednat pouze o prostý popis skutečností.⁵

¹ HROCH, Miroslav. *Úvod do studia dějepisu*, 1985, s. 201-202

² HROCH, Miroslav. *Úvod do studia dějepisu*, 1985, s. 202-203

³ VACULÍK, Jaroslav. *Úvod do studia dějepisu a historický proseminář*, 2004, s.72-73

⁴ BAUM, Detlef. *Výzkumné metody v sociální práci*, 2014, s. 186

⁵ VACULÍK, Jaroslav. *Úvod do studia dějepisu a historický proseminář*, 2004, s.72-73

Nepřímá metoda

Metoda nepřímá je vlastně opakem metody přímé. Autorovi práce umožňuje získání historických faktů různými způsoby.⁶ Nejedná se o přímočarý postup jako u metody přímé. Není-li již dochován literární pramen, který by pomohl objasnit danou otázku autora přímo, je možné využít prameny obsahující podobné historické skutečnosti, jsou tím myšleny prameny, které udávají svědectví o obdobných postojích či vztazích atd.⁷

Retrospektivní metoda

Jedná-li se o metodu retrospektivní (retrogresivní), jde vlastně o posouzení skutečností, které se staly v minulosti dle skutečností, které nastaly později. Tato metoda tedy kombinuje fakta dobová s fakty z pozdějších období pro dostatečné poznání daných historických skutečností. Retrogresivní metoda přijímá jako předpoklad pozdější stav zkoumaného ve vztahu k faktům, které autor studuje.

Progresivní metoda

Metod progresivní je opakem výše uvedené metody retrogresivní. Jedná se o výzkumnou metodu, kdy se autor práce při svém výzkumu o daném historickém období opírá o prameny právě z daného historického období. Tato metoda tedy přijímá jako presumpci současný stav zkoumaného.⁸

Komparativní metoda

Metoda komparativní nebo také srovnávací je využívána tehdy, kdy autor práce nemá k dispozici dostatečné informace o zkoumaném, a tak se je tedy snaží zjistit prostřednictvím různých souvislostí. Srovnávat lze pouze tehdy, shoduje-li se zkoumané v základních rysech a v oblastech ovlivňujících stránku daného historického procesu, kterou zkoumáme.⁹

⁶ BAUM, Detlef. *Výzkumné metody v sociální práci*, 2014, s. 186

⁷ HROCH, Miroslav. *Úvod do studia dějepisu*, 1985, s. 204-205

⁸ HAVRÁNEK, Jan. *Úvod do studia dějepisu*, 1967, s. 72-73

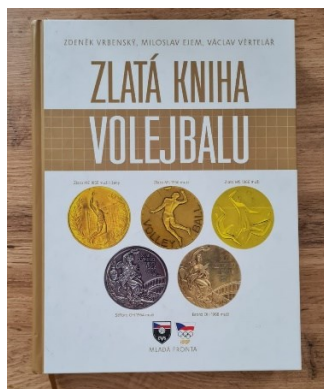
⁹ ZWETTLER, Otto. *Úvod do studia dějepisu a technika historikovy práce*, 1996, s. 90

2 Analýza zdrojů

V této kapitole autorka představí zdroje, které byly pro vypracování této diplomové práce klíčové, a následně je analyzuje.

Zlatá kniha volejbalu

Jedním z hlavních zdrojů využitých pro vytvoření této práce je Zlatá kniha volejbalu, která byla vydána Mladou frontou roku 2016. Jde o publikaci několika velmi důležitých autorů, jejichž velkou část života tvoří právě volejbal a publikace s ním spojené. Jedná se o Zdeňka Vrbenského, Miloslava Ejema a Václava Věrteláře. Tito tři velmi nadaní autoři společně vytvořili knihu, ve které jsou zachyceny nejdůležitější události ve volejbale od počátku dvacátých let až po rok 2014. Publikace také obsahuje informace o historii volejbalu, jeho modifikacích či tabulkové přehledy z různých typů mistrovství. Vzhledem k tomu, že byla tato kniha vydána docela nedávno, ještě není přístupná ani v knihovnách či na internetu, a tak si ji autorka pořídila. Publikaci je možné vidět na Obrázku 1 níže.

Obrázek 1: Zlatá kniha volejbalu¹⁰

Pravidla volejbalu platná od 1.9. 1989

Další důležitou publikací, která byla využita, je kniha s názvem Pravidla volejbalu platná od 1.9.1989, která byla vydána v roce 1990 a jejíž autorem je Rostislav Vorálek. Existuje sice velká spousta publikací pravidel, avšak ne všechny jsou přístupny online či v knihovně. Výše uvedená kniha je sice starší, ale autorce umožnila velmi hezky

¹⁰ Zdroj: obrázek vlastní

zpracovaný přehled o struktuře pravidel volejbalu. Kniha je rozdělena do několika kapitol, kdy každá se zabývá určitým volejbalovým pravidlem.

Volejbal-Učebnice pro trenéry III. třídy

Pro přehled vývoje pravidel byla stěžejní publikace s názvem Volejbal- Učebnice pro trenéry III. třídy, jejíž autorkou je Alena Příbramská. Kniha byla vydána v roce 1996 Českým volejbalovým svazem. V této publikaci jsou chronologicky shrnuty změny v pravidlech volejbalu. Dále však tato učebnice obsahuje například popis úkolů pro hráče na daných postech, různé herní kombinace či technicko-taktickou přípravu apod.

Internetové zdroje

Vzhledem k současné koronavirové pandemii, je přístup ke spoustě knižních zdrojů omezen, a tak velká část této diplomové práce je založena na informacích zprostředkovaných internetem. Mezi klíčové zdroje patřila webová stránka Český volejbalový svaz (<http://m.cvf.cz/clanky.php>) a také stránka Mezinárodní volejbalové federace (<https://www.fivb.com/>).

3 Charakteristika volejbalu

V této kapitole bude uvedena charakteristika volejbalu, obsah hry a následně jeho systematika.

V posledních letech zaznamenal volejbal spoustu výrazných změn jak v pojetí hry, tak v charakteru. Vývoj této týmové sportovní hry se žene stále kupředu, s čímž souvisí potřeba neustálých změn v jejich pravidlech. Nemění se pouze pravidla, ale také se začínají využívat stále nové herní kombinace a systémy. Volejbal je v současné době založen na připravenosti hráčů, a to jak kondiční, tak psychické a hlavně technicko-taktické. Od připravenosti hráčů se odvíjí v podstatě veškeré výkony, od výkonů v jednotlivých utkáních až po dlouhodobé v celé sezóně. Volejbal jako takový směřuje k jednoduchému a preciznímu provedení všech herních činností, a také ke kolektivní spolupráci, která je zaměřena na splnění dané jednotné taktiky týmu.¹¹

Obsah hry

Volejbal je týmovou, síťovou a kolektivní sportovní hrou. Na hřišti hrají vždy dvě družstva po šesti hráčích, která rozděluje síť. Při hře je nutno odbít míč rukama či pažemi. Základním účelem hry, je správným způsobem odbít míč přes síť do herního pole soupeře tak, aby jej nezvládl odbít zpět a míč spadl na zem. Každé družstvo má právo na tři odbití před vrácením míče na herní polovinu soupeře. Třetí odbití již musí být mířeno přes síť do pole soupeřního družstva. To družstvo, které jako první získá počet 25 bodů, tak vítězí v dané rozebě, a tedy získává set. Pouze družstvo, které je zrovna na podání, může získat bod. Ve družstvu, kterému se podaří bod získat, se otočí postavení jeho hráčů v poli tak, že každý hráč postoupí o jedno místo ve směru chodu hodinových ručiček. K této změně postavení hráčů dochází po každém získaném bodu u jednoho z družstev. Tato pravidelná změna postavení zaručí, že hráči se vystřídají v zóně přední tedy na síti, ale také v zóně zadní.¹²

Součet vítězných bodů musí být vždy vyšší o body dva, takže se většinou jedná o skóre 25:23. Nestačí-li 25 bodů pro dokončení setu, hraje se tak dlouho, dokud jedno z družstev

¹¹BUCHTEL, Jaroslav. *Teorie a didaktika volejbalu*, 2005, s. 9-11

¹²VORÁLEK, Rostislav. *Pravidla volejbalu: platná od 1.9. 1989, 1990*, s. 3-4

nedosáhne skóre vyššího o body 2. Skóre vypadá tedy například takto 27:25 nebo 26:28 apod., vždy záleží na tom, jak moc jsou síly družstev vyrovnány.¹³

Veškerá mistrovská utkání se hrají vždy na tři vítězné sety.¹⁴

Volejbal je stejně jako každá sportovní hra realizován prostřednictvím utkání, kdy jeho výsledek udává vztah mezi výkony dvou soupeřících družstev. Uvedený vztah je vždy ovlivněn různými faktory, jakými jsou například jednotlivé výkony hráčů, souhra mezi spoluhráči, naplnění požadavků využívané taktiky, atmosféra v družstvu, také vnější podmínky a spousta dalších. Každé družstvo má stanoven dílčí cíl, kterým je vítězství v utkání. Cílem dlouhodobým je však získat co nejlepší umístění v soutěži, kterou daná družstva hrají.¹⁵

Jedním z významných charakteristických rysů hry je udržení koncentrace, uplatnění psychických vlastností hráčů a také koordinačních schopností. Každý hráč by měl ovládat schopnost správného rozhodování ve hře při stále se měnících podmínkách. Vzhledem k tomu, že je volejbal hrou kolektivní, tak nutí spoluhráče ke vzájemné spolupráci, a tedy také dodržování společné taktiky a odpovědnosti ke kolektivu jako takovému. Zároveň ale volejbal nijak nepotlačuje individualitu hráče a podporuje jednotlivce k důvěře v sama sebe a vlastní síly a schopnosti.¹⁶

Systematika ve volejbale

Volejbalové utkání se dělí na sety a ty jsou tvořeny z několika na sobě nezávislých částí, které nazýváme rozehrami. Rozehrou je ta daná část utkání, kterou zahajuje podání jednoho z družstev. Rozehra je tedy vymezena časovým úsekem od podání do přerušení hry rozhodčím. Dle Ejema (1988) „*Pro výsledek utkání a průběh děje hry je mimořádně důležité, že se obě hrající družstva v zahajování rozehry nepravidelně střídají a na základě výsledku právě skončené rozehry.*“¹⁷

Díky výše zmíněnému je možné jednotlivé rozehry rozdělit z hlediska každého z hrajících družstev. Rozehru je možné zahajovat buď podáním vlastním, tedy podáním vlastního

¹³ BUCHTEL, Jaroslav. *Teorie a didaktika volejbalu*, 2005, s. 11-12

¹⁴ VORÁLEK, Rostislav. *Pravidla volejbalu: platná od 1.9. 1989, 1990*, s. 3

¹⁵ KAPLAN, Oldřich. *Volejbal*, 1999, s. 7

¹⁶ BUCHTEL, Jaroslav. *Teorie a didaktika volejbalu*, 2005, s. 9-12

¹⁷ EJEM, Miloslav. *Volejbal- průpravná a herní cvičení*, 1988, s. 9

družstva, anebo je možné rozehtu zahájit příjmem podání družstva soupeře. Díky tomu pak nastávají dva různé typy situací v utkání, a tyto situace nazýváme situacemi herními.

Herní situace vzniká díky působení určitých činitelů. Existují takzvaní činitelé vnitřní, kterými jsou například postavení hráčů, počet provedených, a ještě možných odbítí míče, výkony hráčů. Dalšími činiteli jsou činitelé vnější, kterými jsou například stav a prostředí utkání. Každá rozehtra obsahuje úseky. Úseky můžeme dělit na typické, kam patří například úsek, kdy je přijímáno podání, a dále úseky atypické tedy s různou pravděpodobností výskytu, kam řadíme například úsek s vybíráním soupeřova útočného úderu a následující činnosti vlastního týmu.¹⁸

¹⁸ EJEM, Miloslav. *Volejbal- průpravná a herní cvičení*, 1988, s. 9-11

4 Historie volejbalu

Tato kapitola se zabývá historií volejbalu a jeho vývojem ve světě a v České republice.

4.1 Historie a vývoj volejbalu ve světě

Existují dvě různé verze o vzniku, a tedy počátku volejbalu. Dle neoficiální verze se uvádí, že volejbal byl vymyšlen hasiči v Chicagu, kteří si házením míče přes natažený provaz, krátili své volné chvíle. Pokud někomu spadl míč na zem, tak se dopustil chyby. Aby hru zrychlili, zavedli nové pravidlo, a tím bylo to, že míč začali odbíjet, čímž vlastně vzniklo nové sportovní odvětví. Znění oficiální verze je takové, že volejbal byl vymyšlen 9. února 1895 americkým vizionářem Williamem Georgem Morganem v Massachusetts v USA. K této druhé verzi se přiklání skoro veškeré volejbalové učebnice, které byly vydány v USA či FIVB.¹⁹

Volejbal urazil velmi dlouhou cestu ze staré zaprášené tělocvičny YMCA (Holyoke, Massachusetts, USA), kde byl roku 1895 vymyšlen Američanem Williamem Georgem Morganem, jak již bylo uvedeno výše. Volejbal se stal jedním z pěti velkých mezinárodních sportů, a dokonce zastihl nástup dvou století včetně vstupu do nového milénia. Tento míčový sport je také považován za první kolektivní sport a jeho dvě formy se staly součástí programu OH. Zmíněnými dvěma formami jsou tzv. klasický šestkový volejbal a plážový volejbal neboli beachvolejbal.²⁰

Na níže uvedeném Obrázku 2 můžeme vidět Williama George Morgana, který je považován za vynálezce volejbalu.

¹⁹ Dostupné online: <https://volejbalprzno.estranky.cz/clanky/o-volejbalu/z-historie-volejbalu.html>, [cit. 28.11. 2020]

²⁰ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 17

Obrázek 2: William G. Morgan- vynálezce volejbalu²¹

Vznik volejbalu jako takového samozřejmě trval o něco déle. Výše uvedený George Morgan byl sportovním ředitelem pobočky YMCA v Holyoku, a snažil se vytvořit hru do tělocvičny. Hra měla být kondičně vyhovující jeho svěřencům a měla eliminovat osobní styk soupeřů, ale zároveň měla být také dostatečně fyzicky náročná. Jedním z motivů pro vznik hry mohla být také snaha vyrovnat se autorovi nedávno vzniklého basketbalu Jamesi Naismithovi, s nímž Morgan studoval na škole ve Springfieldu.²²

Obrázek 3: James Naismith- vynálezce basketbalu²³

Na Obrázku 3 výše můžeme vidět vynálezce basketbalu již zmiňovaného Jamese Naismitha.

Při vytváření výše uvedené sportovní hry se Morgan snažil vybrat a také přizpůsobit některé prvky či složky z jiných sportovních her. Vybíral například z badmintonu,

²¹ Dostupné online: <https://welovevolleyball.co/history-of-volleyball/>, [cit. 17.2. 2021]

²² Dostupné online: <https://www.fivb.com/en/the-fivb/history/>, [cit. 10.3. 2021]

²³ Dostupné online: <https://homeofplaymakers.com/james-naismith-reveals-how-he-created-the-game-of-basketball/>, [cit. 18.2. 2021]

baseballu, basketbalu či tenisu. Po dobu jednoho roku se Morgan snažil hru různými způsoby upravovat a vylepšovat. Jakmile byla hra dostatečně vyzkoušená, tak byla díky Williamovi předvedena na konferenci sportovních ředitelů YMCA. Hra byla předváděna dvěma družstvy, kdy každé bylo složeno z pěti hráčů. Tato verze volejbalu sklídila opravdu velký úspěch a byla oficiálně nazvána Volley-Ball.

Pravidla hry se již od samého počátku vyvíjela, dotvářela a vylepšovala. Vzhledem k velmi dobré zkušenosti s výrobou prvního basketbalového míče byl výrobce míčů Albert Goodwill Spalding požádán také o vyrobení prvního míče určeného pro hru volejbal.²⁴

Obrázek 4: První volejbalový míč-vyrobil A.G.Spalding²⁵

První volejbalový míč vyrobený Albertem Goodwillem Spaldingem můžeme vidět na fotografii označené jako Obrázek 4.

Díky obrovskému množství poboček YMCA (národních i mezinárodních) se hra začala opravdu velmi rychle šířit dále do celého světa. Nejprve se začala objevovat na východě, ale brzy i v celých USA. Poté se tzv. volejbalová tsunami šířila díky pionýrům YMCA, kteří velmi rychle pochopili, jaký má hra potenciál. Šíření také pomohla americká vojska, která hru do jednotlivých zemí dostávala v rámci válečných operací.²⁶

²⁴ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 17

²⁵ Dostupné online: <https://www.spalding.com/about-spalding.html>, [cit. 17.2. 2021]

²⁶ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 17-18

Na Obrázku 5 níže je zobrazeno logo mládežnické organizace Young Men's Christian Association.

Obrázek 5: Logo mládežnické organizace YMCA ²⁷

Mezi první volejbalové základny na jednotlivých kontinentech patří: Kanada (1900), Čína (1905), Kuba (1906- již klasický šestkový volejbal), Japonsko (1908), Puerto Rico, (1909), Filipíny společně s Barmou a Indií (1910), Uruguay (1912), Egypt společně s Francií (1915), zároveň celá Evropa (po první světové válce) včetně Pobaltí, a odtud na západ do tehdejšího Ruska a SSSR (1915) a také Brazílie (1917).²⁸

Na počátku 20. let minulého století došlo k rozšíření na tehdejší východ SSSR, kam patřila například Kazaň, a kam byl volejbal zaveden prostřednictvím organizace YMCA. Ovšem roku 1927 byla SSSR vypovězena, ale to samozřejmě nezabránilo dalšímu rozvoji volejbalu. Volejbal se velmi rychle rozvíjel dále a v průběhu několika desítek let si získal 400 tisíc hráčů.²⁹

Je-li hovořeno o rozvoji volejbalu je nutno uvést, že se sice rozvíjel dále, ale na jednotlivých kontinentech různým způsobem, což bylo podmíněno různými místními podmínkami.

V Číně, Japonsku a několika dalších zemích Dálného východu získával volejbal od počátku soutěžní charakter, a to ne pouze na úrovni národní, ale také na úrovni mezinárodní.³⁰

²⁷ Dostupné online: <https://www.clubindustry.com/nonprofits/magic-valley-ymca-moving-forward-after-new-audits-show-no-embezzlement.>, [cit. 17.2. 2021]

²⁸ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 17-18

²⁹ Dostupné online: <https://www.massmoments.org/moment-details/holyoke-man-invents-volleyball.html>, [cit. 28.11. 2020]

³⁰ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 18

Po pěti letech, kdy byl volejbal v Japonsku představen, se konal 1. ročník Olympijských her Dálného východu v roce 1913 na Filipínách. Volejbal byl do těchto Olympijských her zařazen, což mu pomohlo v dalším vývoji a šíření do světa. Tato významná událost není do dnešního dne dostatečně doceněna i přes to, že se svým významem rovná vzniku FIVB či zařazení volejbalu do programu oficiálních Olympijských her.³¹

Na vzniku OH Dálného východu se podílel ředitel tehdejší YMCA pobočky na Filipínách Američan Elwood S. Brown. Vzhledem k jeho velké spoustě kontaktů a organizaci YMCA byl schopen umožnit účast na těchto hrách i dalším zemím. Do roku 1934 proběhlo deset ročníků těchto Olympijských her, ale až v posledním z nich mohly oficiálně soutěžit i ženy. Mohly se samozřejmě soutěží účastnit i předtím, ale nesměly být po dosažení úspěchu žádným způsobem následně oceněny. Výše uvedené Olympijské hry byli předchůdci pozdějších Asijských her, které byly organizovány až po 2. světové válce a jsou organizovány dodnes.³²

Filipíny byly velmi známé díky tomu, že měly k dispozici 5 tisíc volejbalových hřišť. Úplně prvního turnaje OH Dálného východu se zúčastnily Filipíny, Japonsko a Čína. V roce 1913 se hrálo podle pravidel, která byla nazývána pravidla Brownova. Tato pravidla byla zvláštní tím, že každé družstvo bylo složeno z 16 hráčů. V předchozích letech zvítězila Čína třikrát a Filipíny čtyřikrát. Ve výše uvedeném turnaji však opět zvítězily právě Filipíny. V celém následujícím období se hrál takzvaný asijský volejbal, což znamenalo, že družstva byla složena již pouze z 9 hráčů namísto hráčů 16. Velmi důležitým faktorem a zajímavostí je, že výše uvedený asijský volejbal se nehrál v hale, ale mohl se hrát pouze na hřištích venkovních. Tento typ volejbalu se hrál až do 2. světové války.³³

Níže je možno vidět fotografii označenou jako Obrázek 6, kde jsou vyfoceni účastníci již zmiňovaného prvního mezinárodního turnaje ve volejbale, který se konal v roce 1913 na Filipínách.

³¹ Dostupné online: <https://www.massmoments.org/moment-details/holyoke-man-invents-volleyball.html>, [cit. 28.11. 2020]

³² VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 18

³³ Dostupné online: <https://www.massmoments.org/moment-details/holyoke-man-invents-volleyball.html>, [cit. 28.11. 2020]

Obrázek 6: Účastníci prvního mezinárodního turnaje na Filipínách v roce 1913 ³⁴

Byly to právě Filipíny a celý Dálný východ, díky kterým se volejbal tak rychle rozvíjel. Nejen z hlediska organizačního, ale také z hlediska technicko-taktického. Díky nim bylo zavedeno pravidlo 3 doteků, tedy přihrávek, jimiž musí být míč vrácen soupeři na druhou stranu sítě. Dále také zavedly roku 1916 nejdůležitější prvky útočné hry, čímž jsou myšleny vysoké nahrávky a útočný úder (smeč), tehdy nazývaný „Bomba“. S těmito novými prvky přišly také první dvě specializace hráčů, a to smečař a nahrávač. Byly dokonce i údajnými autory takzvané nahrávky „na rychlíka“, která se dostala do světového volejbalového světa díky Japonsku. Získala tedy slangový název „Jap“. Japonci za dalších 30 let (v 60. letech) vložili do volejbalu takzvaný plachtící servis, bagr, různé útočné kombinace s křížením a opravdu velmi rychlou nahrávku „na kúl“. Rychlá nahrávka byla zanesena do pravidel hry. Počátek 80. let ještě minulého století je charakterizován novým způsobem útoku a také oběhnutím nahrávačky střední hráčkou, které je zakončeno útokem jednož. Výše uvedené bylo vymyšleno a zavedeno Číňankami. Dle velké spousty informací (viz výše) týkajících se volejbalu by se dalo říci, že moderní volejbal byl opravdu zrozen v Asii.³⁵

Jak již bylo zmiňováno, tak oficiálním rodištěm volejbalu byl severoamerický kontinent. I když přinesl volejbalu spoustu nových a užitečných prvků, docela dlouhou dobu po jeho vzniku žádným způsobem hru neobohatit. Přinesl akorát povinnou rotaci hráčů před servisem a snížil počet hráčů na 6, což se stalo s největší pravděpodobností někdy kolem roku 1912. Pravidla hry se částečně zdařilo sjednotit až okolo roku 1916. Na sjednocení pravidel se podílely dvě nejdůležitější sportovní federace, kterými byly YMCA a NCAA.

³⁴ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 18

³⁵ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 18-19

Hra volejbalu se na tomto kontinentu, a to převážně v USA a Kanadě rozvíjela různým způsobem. Rozvoj byl zajištěn převážně díky institucím či organizacím jako je již několikrát zmiňovaná YMCA a následně například univerzitami či středními školami.³⁶

Podstatným rokem byl také rok 1924, kdy se volejbal představil na Olympijských hrách v Paříži.³⁷

V USA a v Kanadě se od roku 1928 do dnešního dne nehraje žádné celostátní či klubové mistrovství, hraje se pouze mistrovství univerzit a středních škol. Negativním důsledkem jsou tedy různé odchylky pravidel, díky tomu, že byly řídicími orgány různě přizpůsobovány a upravovány. V 80. letech minulého století zavedlo USA hráče, kteří se specializují pouze na přihrávku, a jejich počet byl snížen na hráče dva.³⁸

V literárních pramenech se podařilo nalézt, že tehdejší hráč Kanady jménem John Barret, začal jako první pravidelně využívat při hře skákaný servis nazývaný „the spike serve“, kterým jej inspirovali Číňani.³⁹

Po první světové válce se v Evropě volejbal rozvíjel jako rekreační, ale také soutěžní sport, který byl přístupný jak mužům, tak ženám. Veškeré soutěže se však odehrávaly pouze na národní úrovni. Ve velké spoustě států s postupem času vznikala celonárodní mistrovství, ale nad mezinárodními soutěžemi se v té době pouze polemizovalo. Mezi nejlepší volejbalisty se tehdy řadili volejbalisté pobaltských států, kdy právě Pobaltí bylo jedním z velmi významných šířitelů této míčové kolektivní hry. Volejbal v Evropě se nechal inspirovat světem a převzal specializaci hráčů na smečáře a nahrávače v systému dvojic, a to již dokonce v období mezi válkami. Díky této specializaci byly možné různé druhy a kombinace útočných nahrávek, a to jak před nahrávače, tak nahrávky za hlavu. Útočný úder byl povolen jak po odrazu obounož, tak také po odrazu jednož, a to i v případě postavení před nahrávačem i za. Reakcí byla obrana sítě, což přineslo zavedení skupinových bloků.⁴⁰

³⁶ Dostupné online: <https://ncva.com/info/general-info/history-of-volleyball/>., [cit. 3.12. 2020]

³⁷ FOURNY, Denis. *Encyklopedie sportu- svět sportu slovem i obrazem*, 2003, s. 270

³⁸ Dostupné online: <https://ncva.com/info/general-info/history-of-volleyball/>., [cit. 3.12. 2020]

³⁹ Dostupné online: <https://www.thespec.com/sports/2008/01/30/canuck-initiated-the-spike-serve.html>., [cit. 18.2. 2021]

⁴⁰ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 19-21

Po druhé světové válce byl volejbal vylepšen vbíháním hráče označovaného za nahrávače. Dále byl do hry zaveden velmi ostrý servis zvaný „estonský“ či zkráceně „eston“. Jednalo se o velmi prudké vrchní bočné volejbalové podání, a to buď z místa, nebo z rozběhu.⁴¹

Polský volejbalový hráč Tomasz Wójtowicz byl hráčem, který obohatil volejbal o útok hráče, jehož postavení bylo v zadní řadě. Díky tomuto typu útoku se mohly do hry zařadit různé druhy útočných kombinací, aniž by musely být spojeny s jakýmkoliv křížením rozběhů jednotlivých hráčů. Výše uvedený typ útoku navíc umožňoval efektivně využít rychlost.⁴²

V šedesátých letech se poprvé objevil takzvaný volejbal bez chyb. Základem bylo to, že když jedno družstvo bude dělat chyby, druhé získává body, proto je velmi dobrou strategií vyvarovat se chyb, a hrát takzvaně na jisto. Pro tato léta je také charakteristický souboj mezi dvěma kontinenty, Evropou a Asií. Jednalo se o to, jakou funkci by měl plnit hráč v přední řadě, tedy uprostřed na síti. V Evropě byl úkol tohoto hráče naprosto jasný, plnil funkci hlavního blokaře. Asiáté předního hráče však považovali především za útočníka. O pár let později byly obě uvedené funkce střednímu hráči přední řady připsány.⁴³

V osmdesátých letech se zavedl post takzvaného univerzálního hráče, „univerzála“. Úkolem hráče na tomto postu je nahrávka i útok. Roku 1998 byl zaveden další post, který se nazývá libero. Libero bylo vytvořeno jako způsob, který má podpořit delší výměny při hrách, ale také obranu.⁴⁴

V roce 1947 vznikla v Paříži celosvětová organizace Federation Internationale de Volleyball, značí se zkratkou FIVB, a to ve všech jazycích.⁴⁵

Organizací FIVB se bude ještě v práci autorka podrobně zabývat později.

Dalším významným rokem pro volejbal byl rok 1949, kdy se v Praze odehrálo první mistrovství světa mužů ve volejbale.⁴⁶ O pár let později došlo k dalšímu významnému

⁴¹ STIBITZ, František. *Odbíjená*, 1968, s. 35

⁴² Dostupné online: <https://inside.cev.eu/en/sports/volleyball/legends-men/>, [cit. 11.1. 2021]

⁴³ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 20-21

⁴⁴ Dostupné online: <https://www.volley-pedia.com/libero/>, [cit. 8.1. 2021]

⁴⁵ Dostupné online: <https://www.olympic.org/fr/fivb/>, [cit. 15.2. 2021]

⁴⁶ FOURNY, Denis. *Encyklopedie sportu- svět sportu slovem i obrazem*, 2003, s. 270

momentu pro volejbal, a to jeho zařazení do programu Olympijských her v roce 1964 v Tokiu.

O zařazení volejbalu do OH rozhodl Mezinárodní olympijský výbor, který měl možnost zhlédnout ukázkou této míčové hry na turnaji v Bulharsku v Sofii a to roku 1957. Turnaje se účastnilo deset týmů složených z mužů a šest týmů složených z žen.⁴⁷ Roku 1965 se v Polsku odehrálo první mistrovství světa ve volejbale, kterého se mohla účastnit obě pohlaví.⁴⁸ V roce 1968 se konal v Mexico City druhý olympijský volejbalový turnaj, z něhož byl poprvé mezikontinentálně vysílán přímý televizní přenos do Tokia.⁴⁹ Za první profesionální soutěž byla označena mužská světová liga volejbalu, která započala roku 1990, a její podporu zajišťovalo mnoho sponzorů.⁵⁰

Obrázek 7: Volejbalový zápas ČSSR a SSSR na OH v Tokiu 1964⁵¹

Fotografie, která je označena jako Obrázek 7 zobrazuje průběh volejbalového utkání na Olympijských hrách v roce 1964 v Tokiu mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik.

⁴⁷ Dostupné online: <https://volleycountry.com/cz/ostatni/olympijskry..>, [cit. 5.1. 2021]

⁴⁸ FOURNY, Denis. *Encyklopedie sportu- svět sportu slovem i obrazem*, 2003, s. 270

⁴⁹ Dostupné online: <https://volleycountry.com/cz/ostatni/olympijskry..>, [cit. 5.1. 2021]

⁵⁰ FOURNY, Denis. *Encyklopedie sportu- svět sportu slovem i obrazem*, 2003, s. 270

⁵¹ Dostupné online: <https://www.olympic.cz/olympiada/photo/33..>, [cit. 10.12. 2020]

4.2 Historie a vývoj volejbalu v České republice

O vzniku organizovaného volejbalu v České republice, tedy ještě tehdejším Československu existují dvě různé verze o datu a místě. Slováci prohlašují, že volejbal vznikl v Žilině roku 1919. Češi propagují verzi, kdy pražská YMCA vytvořila první volejbalový svaz, a to v roce 1921. Navzdory tomu, že se tradují dvě verze, je oficiálně uznávaná verze Čechů, kterou považují za správnou také organizace FIVB a CEV. Vzhledem k tomu, že naše země patří k zakládajícím členům FIVB, je nám svěřeno pořádání významných volejbalových turnajů v letech, které končí šestkou či jedničkou. V České republice bylo již pořádáno mistrovství světa žen roku 1986 a mistrovství světa mužů v letech 1966, 2001 a 2011. O šíření volejbalu na území Československa se nejvíce zasloužily organizace YMCA a organizace Vysokoškolský sport.

Ve dvacátých letech se díky studentům, vojákům, skautům či členům organizace YMCA volejbal velmi rychle šířil po celém území ČR. Vznikal nespočet volejbalových kurtů u škol, sokoloven, na sídlištích mezi domy, jednoduše úplně všude. YMCA také začala na území ČR organizovat první volejbalové turnaje. Roku 1923 byl v Praze vytvořen Český volejbalový svaz a jeho prvním předsedou se stal ředitel národního sdružení YMCA Josef Antonín First. ČVS je dnes ihned po Uruguay a Estonsku třetím nejstarším svazem na světě a druhým nejstarším v Evropě.⁵²

Na Obrázku 8 uvedeném níže je zobrazen Josef Antonín First, který se stal prvním předsedou Českého volejbalového svazu.

Obrázek 8: Josef Antonín Firsts- první předseda ČVS⁵³

⁵² VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 43-47

⁵³ Dostupné online: <http://m.cvf.cz/cvs/historie/predsedove-svazu-historie-43.html>, [cit. 8.3. 2021]

Výrazný vliv na šíření volejbalu měl také Sokol. Roku 1924 byl Sokolem pořádán první přebor Moravsko-slezské země. Jedná se o stejný rok, kdy bylo pořádáno Československým volejbalovým a basketbalovým svazem první mistrovství České republiky mužů ve volejbale. Tehdy byl volejbal ještě nazýván jako odbíjená, a velmi rychle se stal jedním z velmi oblíbených sportů Sokola.⁵⁴

Ve třicátých letech došlo k několika významným událostem. Roku 1931 pořádalo ČVBS první Mistrovství Československé republiky v kategorii žen. V roce 1935 vznikla tzv. Trampská volejbalová liga. A rok 1939 je znám konáním prvního Mistrovství protektorátu Čechy a Morava. Po studentských nepokojích v listopadu došlo k uzavření vysokých škol a tím i k zániku organizace Vysokoškolský sport.⁵⁵

Počátek čtyřicátých let nebyl pro šíření volejbalu či jeho rozvoj příznivý, a to díky druhé světové válce. Jednou z dalších poněkud smutných událostí bylo v říjnu 1941 zrušení Sokola. Jakmile válka skončila, došlo roku 1946 k rozdělení Československého volejbalového a basketbalového svazu na dva samostatné. Funkcionáři ČSVS byli součástí založení FIVB v Paříži roku 1947. Rok 1947 byl pro Československý volejbal úspěšný. Naši volejbalisté získali titul Akademických mistrů světa a roku 1948 v Římě se stali Mistry Evropy. Roku 1949 bylo Československo opět velmi úspěšným. Na pražské Štvanici se konalo ME žen a MS mužů ve volejbale, kde získalo stříbrnou medaili jak naše volejbalové družstvo žen, tak družstvo mužů.⁵⁶

Na níže uvedeném Obrázku 9 je vyobrazeno současné logo Českého volejbalového svazu.

Obrázek 9: Logo ČVS

⁵⁴ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 43-47

⁵⁵ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 48-49

⁵⁶ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 50-55

Na níže uvedeném Obrázku 10 je možné vidět družstva ČSR při zahájení prvního ME žen a prvního MS mužů na pražské Štvanici roku 1949.

Obrázek 10: Družstva ČSR na ME a MS v Praze 1949⁵⁷

V padesátých letech se československá volejbalová družstva řadí ke světové volejbalové elitě, mezi jejich největší soupeře patří SSSR a u žen také Polky. Padesátá léta lze pokládat za velmi úspěšná. Československá družstva získala několik významných titulů, a to titul Mistrů světa, tři tituly Mistrů Evropy a také dosáhla na dalších pět medailových pozic z šampionátů na evropské či světové úrovni. Pokud je hovořeno o „zlaté éře československého volejbalu“, jedná se právě o období padesátých let, které ji započalo. Rok 1957 je pro volejbal jako takový velmi významný, dochází totiž k jeho zařazení do programu OH. O dva roky později, tedy roku 1959 se konal v Paříži tzv. Turnaj tří kontinentů, kterého se účastnilo 9 družstev. Asijský kontinent zastupoval tým Číny a americký kontinent reprezentovala Brazílie. Za Evropu se účastnilo Bulharsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, SSSR, Francie a také ČSSR.⁵⁸

Šedesátá léta jsou charakteristická pokračováním oné zlaté éry československého volejbalu. Družstvo mužů získalo již druhý titul Mistrů světa. Již výše bylo zmíněno, že byl volejbal zařazen do programu OH, čehož československé volejbalové mužstvo využilo. Na OH v Tokiu v roce 1964 dosáhli na stříbrnou medaili a z OH 1968 konaných v Mexico City přivezli bronz. Mezi další úspěch patří například tři stříbrné medaile mužstva a dvě bronzové medaile družstva žen z MS a ME. Roku 1965 byla schválena

⁵⁷ Dostupné online: <http://www.cvf.cz/cvs/historie/?page=6.>, [cit. 8.3. 2021]

⁵⁸ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 56-62

FIVB nová mezinárodní soutěž mužů nazývána World Cup, tedy Světový pohár. World Cup se od té doby konal vždy rok po OH. Novinkou je roku 1969 Turnaj pěti kontinentů.⁵⁹

Na Obrázku 11 níže je vyfoceno mužské volejbalové družstvo reprezentantů Československé socialistické republiky na Olympijských hrách v Tokiu v roce 1964. Všichni hráči mají na krku stříbrnou medaili, kterou se jim podařilo na těchto OH vybojovat.

Obrázek 11: Tým reprezentantů ČSSR ve volejbale na OH v Tokiu 1964⁶⁰

Léta sedmdesátá nebyla již naplněna velkým množstvím drahých kovů, ale určitě stojí za zmínku dvě medaile, které vybojovaly seniorská družstva na ME v Itálii roku 1971. Roku 1973 došlo ke změně názvu Světového poháru na Pohár přátelství.⁶¹

Obrázek 12: Ženské volejbalové družstvo ČSSR před ME v Itálii 1971⁶²

Na Obrázku 12 výše jsou vyfoceny hráčky volejbalového družstva ČSSR před ME, které se odehrávalo v Itálii roku 1971.

⁵⁹ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 63-77

⁶⁰ Dostupné online: <https://www.olympic.cz/olympiada/photo/33.>, [cit. 10.12. 2020]

⁶¹ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 78-83

⁶² Dostupné online: <http://www.cvf.cz/cvs/historie/?page=3.>, [cit. 9.3. 2021]

V letech osmdesátých se ČSSR po velmi dlouhé době konečně dočkalo medaile. V roce 1985 získalo volejbalové družstvo mužů stříbrnou medaili na Mistrovství Evropy v Nizozemí, a také získali bronz v Japonsku v soutěži zvané Pohár světa. V pozadí nezůstalo ani družstvo žen, které o dva roky později, tedy 1987, získalo bronz na ME v Belgii. Ke konci osmdesátých let, přesně roku 1989, se mužskému družstvu moc nedařilo, nedokázali se poprvé v historii kvalifikovat na ME.⁶³

Devadesátá léta jsou ve spojitosti s československým volejbalem charakterizována velkými změnami v pravidlech, a to například v herní taktice, specializaci hráčů či jejich požadavků, které mají ve hře splňovat. Volejbalovou scénu ČSSR také výrazně ovlivnilo otevření státních hranic, což umožnilo nespočtu výborných hráčů odchod do světa, což vedlo k oslabení našich družstev. Roku 1993 došlo k rozdělení ČSSR na dva samostatné celky, Českou republiku a Slovenskou republiku. Země byly již rozděleny, ale týmy volejbalistek byly stále složeny jak ze slovenských, tak z českých hráček. Téhož roku se konalo v Brně ME, kde se našim volejbalistkám podařilo získat stříbrnou medaili, což znamenalo přímou kvalifikaci na MS. Poté trvalo delší dobu, než česká volejbalová družstva získala opět nějaký významný kov. Ale přece se roku 1997 opět dočkala. Na ME v Brně již zmíněného roku 1997 vybojovalo družstvo žen bronz. Další úspěch potkal český volejbal hned v roce 1999, kdy se volejbalové mužstvo umístilo na krásném 4. místě na ME mužů ve Vídni v Rakousku. Nebyl to sice drahý kov, ale stále je to považováno za velký úspěch.⁶⁴

Na níže uvedeném Obrázku 13 jsou vyfoceny hráčky českého volejbalového družstva společně s asistentem trenéra (vlevo) a trenérem (vpravo), na ME v Brně roku 1997, kde získali bronzovou medaili.

⁶³ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 84-88

⁶⁴ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 89-102

Obrázek 13: Volejbalové družstvo žen na ME v Brně 1997⁶⁵

Počátek nového milénia bohužel nepřinesl volejbalistům Česka žádné medailové pozice. Ale určitě stojí za zmínku například 4. místo mužů na ME v Ostravě v roce 2001.⁶⁶

Od té doby se bohužel volejbalovým týmům ČR nepodařilo získat žádné cenné kovy. Avšak stojí za zmínku, že Česká republika získala během posledních 20 let několik titulů v plážovém volejbale.⁶⁷

⁶⁵ Dostupné online: <http://www.cvf.cz/cvs/historie/stalo-se-pred-lety-se-sedmickou-na-konci-2088.html>, [cit. 10.3. 2021]

⁶⁶ VRBENSKÝ, Z., EJEM, M., VĚRTELÁŘ, V.. *Zlatá kniha volejbalu*, 2016, s. 103-125

⁶⁷ Dostupné online: <http://www.cvf.cz/cvs/historie/?page=0>, [cit. 10.3. 2021]

5 Pravidla volejbalu

V této kapitole se autorka práce bude zabývat vývojem pravidel volejbalu v USA a v České republice. Pravidla budou řazena chronologicky od prvotních platných pravidel až po současná. Ke každému uvedenému časovému období budou níže uvedeny dané změny či novinky pravidel volejbalu. Autorka se bude také zabývat rokem 1947, který byl pro volejbal zlomovým, a vznikla již několikrát zmiňovaná mezinárodní federace volejbalu (FIVB). Její vznik a funkce budou také popsány, jelikož souvisí se vznikem prvních mezinárodních pravidel volejbalu, jejichž změny budou také uvedeny. Poslední část této kapitoly tvoří současná mezinárodní volejbalová pravidla schválená FIVB, která jsou uvedena strukturovaně.

5.1 První pravidla volejbalu

Původní pravidla samozřejmě nevymyslel nikdo jiný než zmiňovaný W. G. Morgan, ale nebyla nikde publikována, a tak nebyla přístupná všem. Další velmi důležitou osobností volejbalu je Američan J. J. Cameron, a to z toho důvodu, že díky němu v roce 1896 získal volejbal první herní strukturu-pravidla hry. Pravidelně publikoval články v časopise Physical Education, kde zveřejnil například článek, který obsahoval úplně první pravidla této míčové hry. První volejbalová pravidla byla tvořena deseti pravidly.

První pravidlo určovalo, že hra bude složena z deseti směn.

Druhé pravidlo definuje směnu. Volejbalová směna znamená, že jeden hráč na každé straně hřiště odehraje jedno své podání. Dále také když odehrají tři hráči či více hráčů svůj servis, tak je hráč na podání tak dlouho, dokud dané družstvo neztratí míč.

Pravidlo třetí se zabývá rozměry hřiště. Rozměry hřiště jsou udávány ve stopách, vzhledem k tomu, že se používají v USA dodnes. Hřiště muselo být 25 stop široké a 50 stop dlouhé, což znamená $\approx 7,65$ metrů široké a $\approx 15,33$ metrů dlouhé.

Pravidlem čtvrtým jsou určeny rozměry sítě a její výška od podlahy. Volejbalová síť musela být široká 2 stopy ($\approx 0,61$ metrů) a 24 stop dlouhá ($\approx 8,22$ metrů). Co se týkalo výšky sítě, tak musela být 6 stop a 6 palců od podlahy ($\approx 1,98$ metrů).

Páté pravidlo se zabývá servisem. Bylo stanoveno, že hráč, který podává, musí stát alespoň jednou nohou na zadní čáře ohraničující konec hřiště, a do míče musí hráč udeřit

rukou. Každý hráč má možnost po prvním neúspěšném servisu podávat znovu. Maximální jsou však dva pokusy. Za úspěšné podání je považováno to, když míč letí alespoň 10 stop ($\approx 3,5$ metrů) a následně přeletí síť na stranu soupeře. Jakýkoliv driblink je při podání zakázán. Pokud nastane situace, že se míč při servisu dotkne sítě a spadne do hracího pole družstva soupeře, je toto podání úspěšné pouze tehdy, pokud se jeden ze spoluhráčů dotkl míče. Dopadne-li míč mimo pole soupeře, tak se již druhý pokus na podání ruší.

Pravidlo šesté se týká míče. Volejbalový míč musí být gumovou duší, která je obalena kůží či případně plátnem. Velikost obvodu míče nesmí být větší než 27 palců, ale zároveň menší než 25 palců (velikost míče by se tedy měla pohybovat mezi 63,5 – 68,58 centimetry). Co se týká váhy míče, tak ta se musí pohybovat v rozmezí 255,15 – 340,2 gramů.

Sedmé pravidlo se zabývá tím, že každé správně provedené podání, které není vráceno zpět přes síť na stranu podávajících, připisuje bod právě tomu týmu, který je zrovna na servise. Pokud se družstvo, které podává, dopustí chyby, ztrácí podání a na řadě je družstvo soupeře.

V pravidle osmém je řečeno, že míč, který se jakýmkoliv způsobem dotkne či narazí do volejbalové sítě, samozřejmě s výjimkou prvního podání, je počítán jako takzvaný mrtvý míč.

Pravidlo devět říká, že míč, který dopadne na čáru je počítán, jako míč, který dopadl mimo hrací plochu.

V pravidle deset je uvedeno, že volejbal může hrát naprosto libovolný počet hráčů. Pokud se jakýkoliv hráč dotkne sítě, míč je označen za míč mrtvý. Je také zakázáno držení míče. Nastane-li situace, že letící míč se odrazí od nějakého předmětu, který je mimo hrací plochu zpět do hřiště, počítá se za platný. Co se týká driblinku, tak ten je možný pouze 1,2 metry od sítě.⁶⁸

⁶⁸ Dostupné online: <http://www.cvf.cz/cvs/historie/vznik-volejbalu-56.html>, [cit. 13.1. 2021]

5.2 Úpravy pravidel volejbalu v USA před rokem 1947

Změny pravidel 1900

Vcelku velkou změnou pravidel v roce 1900 bylo zvýšení volejbalové sítě na 7 stop a 6 palců ($\approx 2,28$ metrů). Dále došlo ke zrušení driblinkové čáry, která se nacházela 1,2 m od volejbalové sítě a celkovému zákazu driblinku. Bylo zavedeno, že ke změně podávajícího družstva dojde tehdy, jakmile servis podávajícího hráče dopadne mimo hrací pole tedy do autu. Volejbalový set byl ukončen, jakmile jedno z družstev dosáhlo 21 bodů, a tedy se stalo družstvem vítězným.

Změny pravidel 1912

Roku 1912 došlo ke změně velikosti hrací plochy, která byla stanovena na 30 x 60 stop ($\approx 9,14 \times \approx 18,28$ m). Počet hráčů na každé straně hřiště mohl být maximálně 6. Další poněkud zásadní změnou, byl počet dotyků míče hráčů každé strany. Každé družstvo se může dotknout míče pouze třikrát předtím, než přeletí síť na stranu soupeře. To znamená, že po třetím doteku již musí míč letět přes síť. Po týmech bylo také vyžadováno, aby všichni hráči družstva na servisu před každým podáním změnili pozice na hřišti.

Změny pravidel 1916

V roce 1916 došlo docela k velkému počtu změn v pravidlech volejbalu. Jednou ze změn bylo snížení počtu bodů potřebných k vítězství v setu na bodů 15. Což souviselo s další změnou, kdy bylo stanoveno, že vítězem volejbalového utkání se stává to družstvo, které zvítězí ve 2 ze 3 setů. Opět také došlo ke změně výšky sítě a to na 8 stop ($\approx 2,43$ m). Každý hráč se také musel před podáním posunout o post, a to ve směru hodinových ručiček. Podání, kdy se míč dotknul sítě či jakéhokoliv objektu mimo hřiště, bylo považováno za chybné tedy „out of bounds“. Byla také zrušena možnost druhého servisu. Dále bylo určeno, že se míč nesměl zdržovat v rukou. Každý hráč se může dotknout míče pouze jednou, dotkne-li se vícekrát po sobě, je to považováno za chybu. Dalším novým pravidlem se stalo to, že míč mohl být odehrán jakoukoliv částí těla pouze od pasu nahoru.

Změny pravidel 1922

Do pravidel byla v roce 1922 zařazena tzv. střední čára, která rozdělovala uprostřed pod volejbalovou sítí hrací plochu na polovinu. Následně bylo zakázáno jakékoliv „sahání za

sít“ - tedy v žádném případě nesměly ruce žádného z hráčů přesáhnout přes síť na stranu hřiště soupeře. Zadní hráči byli také připraveni o možnost výskoku při útočném úderu. Pokud by nastala situace, že je skóre obou družstev srovnáno na 14:14, pro ukončení setu je nutné, aby jedno z družstev zvítězilo o dva body, které získá v řadě za sebou.

Změny pravidel 1923

Rok 1923 nebyl charakterizován mnoha změnami v pravidlech. Došlo pouze k jedné změně, a tou bylo, že hráč zadní řady, který stojí úplně vpravo, tedy v zóně číslo 1 (viz Obrázek 31), je označen za hráče, na jehož postu se bude odehrávat servis.

Změny pravidel 1925

Změnou v roce 1925 bylo například to, že pokud míč přeletěl síť mimo postranní čáry vymezující hřiště, byl označen jako chybný. Do pravidel byla poprvé zařazena možnost 2 oddechových časů. Pokud by nastala situace, že je skóre družstev srovnáno na 14:14, pro ukončení setu je nutné, aby jedno z družstev získalo tzv. dvou bodovou výhodu. Tentokrát nemusí získat dva body v řadě za sebou, ale hraje se tak dlouho, dokud jedno družstvo nemá výše zmíněný dvou bodový náskok.

Změny pravidel 1928

Rok 1928 je zajímavý tím, že vlastně k žádné změně v pravidlech volejbalu nedošlo, ale došlo k vydání čtyř různých publikací, které obsahovaly právě volejbalová pravidla. Jako první byla vydána oficiální pravidla volejbalu. Poté zjednodušená pravidla, která byla používána ve školách v hodinách tělesné výchovy a sportu. Dále byla vydána upravená pravidla pro hru volejbalu na venkovních hřištích a poslední publikací byla pravidla volejbalu pro dívky a ženy.

Změny pravidel 1932

Novým pravidlem v roce 1932 bylo protažení středové čáry pod sítí až do nekonečna. Dle nové změny pravidel mohli hráči vykročit mimo hrací pole, aby zahráli míč přes síť. Dalším novým pravidlem bylo to, že si hráči nemohli vyměňovat postavení v herním poli v průběhu hry (od zahájení hry podáním do získání bodu jedním z družstev) či se pohybovat mimo svou hrací zónu.

Změny pravidel 1935

Došlo k umístění dvou křížů na každou stranu hracího pole, které měly definovat pozice (zóny) každého z šesti hráčů nacházejících se v daném poli. Bránění ve výhledu oponentům na podávajícího hráč, bylo označeno za foul. Dalším velmi důležitým pravidlem bylo zakázání hráčům opustit vymezené hrací pole, pokud není míč v dané době na jejich straně hřiště. Jakékoliv dotýkání se sítě bylo také nově označováno za foul. Jakýkoliv křik či dupání nohama do podlahy apod. vůči soupeři bylo označeno za nesportovní chování.

Změny pravidel 1937

V pravidlech z roku 1937 bylo novinkou to, že pokud byl hráč v poli trenérem vystřídán, může vejít zpět do hřiště již pouze jednou. Při příjmu velmi ostrého útočného úderu je povoleno, aby se jeden hráč dotkl míče dvakrát za sebou.

Změny pravidel 1938

V roce 1938 dochází úplně k první zmínce o blokování, tedy obrannému úderu proti úderu útočnému. Jednalo se o povolení tzv. Dvojbloku, což znamená, že útočný úder soupeře mohou blokovat dva hráči najednou.

Změny pravidel 1942

Roku 1942 došlo pouze k jedné změně, a to takové, že míč mohl být odehrán jakoukoliv částí těla od kolen směrem nahoru.⁶⁹

Obrázek 14: Logo organizace USA Volleyball⁷⁰

⁶⁹ Dostupné online: <https://fliphtml5.com/nilh/ujci/basic.>, [cit. 8.1. 2021]

⁷⁰ Dostupné online: <https://www.juiceplus.com/ca/en/live-better/blog/2019/10/usa-volleyball.>, [cit. 12.2. 2021]

Na výše uvedeném Obrázku 14 je možné vidět logo organizace USA Volleyball, která upravovala a schvalovala pravidla volejbalu v USA až do roku 1947.

5.3 Úpravy pravidel volejbalu v České republice před rokem 1947

Změny pravidel 1895

V roce 1895 byla velikost hrací plochy stanovena na 3 x 60 stop (3 x \approx 18,28 metrů). Šířka volejbalové sítě byla určena na 3 stopy (\approx 0,91 metrů) a byla umístěna do výšky 8 stop (\approx 2,44 metrů) nad zemí. Volejbalový míč musel být dutý nebo bylo umožněno, aby byl vyplněn senem. Co se týkalo počtu hráčů, ten nebyl přesně stanoven, ale bylo možné, aby hrálo 6 a více hráčů na každé straně hřiště. Pokud se při servise dotkl míč sítě, je podání prohlášeno za neplatné, a je opakováno. Důležitým pravidlem je také to, že je zakázáno, aby hráči odehráli volejbalový míč pěsti.

Změny pravidel 1896

Pokud se zaměříme na změny pravidel v roce 1896, zjistíme, že velikost hřiště byla změněna na 7,65 metrů x 15,23 metrů. Co se týká podání, tak hráč, který se na servise nachází, musí stát jednou nohou na zadní čáře hřiště. Pokud se mu podání nezdaří, je mu umožněn další pokus. Maximální počet pokusů je stanoven na pokusy 2. Zajímavostí je, že podání je možné provést s dopomocí spoluhráče. Driblink, který již byl zmiňován několikrát, a znovu určitě bude, je tzv. „odbíjení nad sebe“, a v tomto výše uvedeném roce je ještě povolen. Pomocí driblinku se hráči mohou dostat blíže k síti, ale driblovat mohou maximálně do 120 centimetrů od sítě. Pokud se míč při podání dotkne předmětu mimo hřiště, není to považováno za chybu.⁷¹

Změny pravidel 1910

Ve výše uvedeném roce 1910 došlo v pravidlech k úpravě výšky sítě. Síť je nově umístěna ve výši 213 centimetrů od podlahy. Dále byl zakázán driblink, a to v tom smyslu, že se hráč prostřednictvím driblinku již nemohl žádným způsobem pohybovat po

⁷¹ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

hrací ploše směrem k volejbalové síti. Další změnou bylo upravení počtu bodů, do jejichž získání probíhal set. Každý set se tedy hrál do 21 bodů.⁷²

Změny pravidel 1912

Roku 1912 nastala opět změna ve výšce sítě, kdy musela být síť pověšena tak, aby byla ve výšce 228 centimetrů od podlahy. Velikost hřiště byla také upravena a to na 10,66 metrů x 18,28 metrů.

Změny pravidel 1917

Rok 1917 je charakterizován úpravou, kdy na každé polovině volejbalového hřiště mohl být maximální počet hráčů 6. Tento počet nesměl být překročen. Opět dochází k upravení počtu bodů, kdy jejich získání ukončuje set, a to na 15 bodů. Znovu je také upravena výška sítě a to na 224 centimetrů od podlahy.

Změny pravidel 1921

K další inovaci pravidel došlo v roce 1921, kdy byla do hřiště přimalována tzv. střední čára, která rozdělovala hrací plochu přesně na půl. Zmíněná střední čára se nacházela přímo pod volejbalovou sítí.⁷³

Změny pravidel 1922

Další novinkou v roce 1922 bylo zavedení maximálního počtu odbití jedním družstvem před odbitím míče přes síť na stranu soupeře. Povolený počet odbití byl stanoven na tři, kdy po třetím doteku družstva již musel míč letět přes síť na druhou polovinu hřiště. Dále byl vydán zákaz, kdy hráči, kteří se nacházeli v zadní polovině hřiště, tedy hráči zadní řady, nesměli provádět žádný útočný úder.⁷⁴

⁷² Dostupné online:

http://www.vklanskroun.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=678:vyvoj-pravidel-volejbalu&catid=25:vk-lankroun&Itemid=82., [cit. 3.12. 2020]

⁷³ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

⁷⁴ Dostupné online: https://www.idnes.cz/sport/volejbal/zmeny-pravidel-posiluji-obranu.A010907_161055_volejbal_inc., [cit. 2.12. 2020]

Změna pravidel 1926

V roce 1926 se pravidla volejbalu v Československé republice opět upravovala. Bylo zavedeno, že síť, která je ve výšce 224, není povoleno při odbití míče nad sítí rukama přesáhnout na druhou stranu hřiště.

Změny pravidel 1931-1935

Každé družstvo ve výše uvedených letech získalo možnost mít až 6 náhradníků, kteří seděli během utkání na střídačce. Hráčům zadní řady byly povoleny jak útoky útočné, tak obranné. Došlo také k určení obvodu volejbalového míče, který se měl pohybovat mezi 63,5-38,5 centimetry.

Změny pravidel 1944

Rok 1944 byl pro volejbal velmi důležitým. Výška volejbalové sítě byla totiž zavedena rozdílně pro muže a rozdílně pro ženy. Ženská volejbalová síť se měla nacházet ve výšce 225 centimetrů od podlahy, kdežto výška volejbalové sítě mužské se nacházela o něco výše, a to ve výšce 245 centimetrů od podlahy. V tomto roce se opět změnila velikost volejbalového hřiště a to na 18 metrů x 9 metrů.⁷⁵

5.4 Mezinárodní volejbalová federace – FIVB

V této kapitole se budu zabývat mezinárodní volejbalovou federací a jejím vznikem. Značí se zkratkou FIVB (Fédération Internationale de Volleyball) a pro volejbal i jeho pravidla je velmi významná, a proto je nutno se jí v této diplomové práci zabývat.

První pokusy o založení mezinárodní volejbalové federace již ve dvacátých letech minulého století byly neúspěšné, a to zejména proto, že volejbalová pravidla v různých zemích byla poněkud odlišná. Lišila se například v různých počtech hráčů, výškách volejbalové sítě, velikostmi hrací plochy apod.⁷⁶ Zlomovým okamžikem pro volejbal bylo založení Mezinárodní volejbalové federace. Oficiálně byla založena v dubnu roku 1947 v Paříži na prvním mezinárodním kongresu FIVB. Na tomto kongresu se setkali zástupci 14 zemí, které se podílely na vzniku FIVB. Mezi zakládající země patřila Belgie, Brazílie, Československá republika, Egypt, Francie, Nizozemsko, Maďarsko, Itálie, Polsko,

⁷⁵ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

⁷⁶ TÁBORSKÝ, František. *Sportovní hry- sporty známé i neznámé*, 2004, s. 80

Portugalsko, Rumunsko, Uruguay, USA a Jugoslávie. Kongres probíhal pod vedením Francouze Paula Libauda, který byl následně zvolen prvním prezidentem FIVB. Po dlouhých 37 let měla výše uvedená organizace sídlo v Paříži, a tedy do roku 1984, kdy se stal novým prezidentem doktor Rubén Acosta z Mexica. Sídlo bylo přesunuto do Švýcarska, konkrétně do Lausanne, které sídlem zůstalo až dodnes.⁷⁷

Obrázek 15: Delegáti prvního kongresu FIVB v Paříži v dubnu 1947⁷⁸

Na fotografii výše, označené jako Obrázek 15, jsou vyfoceni všichni delegáti, kteří se zúčastnili prvního kongresu, který pořádala organizace FIVB v roce 1947 v Paříži.

Díky vzniku FIVB došlo ke sjednocení volejbalových pravidel v jedna pravidla mezinárodní. Tato pravidla se postupně s léty vyvíjela, a tedy různým způsobem upravovala (viz kapitola Úpravy mezinárodních pravidel níže).⁷⁹

Další novinkou související s důvodem vzniku federace bylo zavedení Mistrovství světa ve volejbale. V roce 1964, jak již bylo řečeno výše, byl zaveden volejbal do programu OH, což bylo jedním z důvodů, proč se zvedl počet členských zemí FIVB na 89. Důležitým rokem je také rok 1969, kdy byl zaveden Světový pohár, který umožňuje kvalifikaci na Olympijské hry. Roku 1990 vznikla Světová liga mužů a roku 1993 Grand prix žen.⁸⁰

⁷⁷ Dostupné online: <https://www.fivb.com/en/theFIVB/history.>, [cit. 10.3. 2021]

⁷⁸ Dostupné online: <http://fivb.org/en/FIVB/viewPressRelease.asp?No=59886&Language=en.>, [cit. 17.2. 2021]

⁷⁹ TÁBORSKÝ, František. *Sportovní hry- sporty známé i neznámé*, 2004, s. 80

⁸⁰ Dostupné online: <https://www.fivb.com/en/theFIVB/history.>, [cit. 10.3. 2021]

Obrázek 16: Logo Mezinárodní volejbalové federace ⁸¹

Obrázek 16 zobrazuje logo významné mezinárodní volejbalové federace, které je používáno dodnes.

Počet členských zemí s postupem času velmi rychle narůstal a v současné době je členy 222 zemí. Nejvyšší autoritou FIVB je právě již zmiňovaný kongres, k jehož konání dochází každé dva roky, a to již od roku 1974. V průběhu kongresu dochází například k volbě prezidenta federace či členů rady. Rada federace odpovídá za její veškeré řízení a dohlíží na vše potřebné pro chod federace jako takové. Existuje také výkonný výbor, který má na starosti různé konkrétní povinnosti a pomáhá radě federace s čímkoliv je potřeba. FIVB stanovuje oficiální pravidla volejbalu, schvaluje veškeré vybavení a předpisy pro všechny soutěže, jak mezinárodní, tak olympijské. Má také možnost pravidla upravovat a jmenovat mezinárodní rozhodčí. Také kontroluje a řídí všechny mezinárodní soutěže a upravuje podmínky pro přestup hráčů mezi jednotlivými zeměmi.⁸² V únoru roku 2021 proběhl již 37. kongres FIVB, který vzhledem k současné celosvětové situaci s nemocí Covid 19 proběhl ve virtuálním prostředí.⁸³

Na níže uvedeném Obrázku 17 je možné vidět průběh 37. kongresu FIVB v online prostředí.

⁸¹ Dostupné online: <https://inside.cev.eu/en/institutions/fivb/>., [cit. 17.2. 2021]

⁸² Dostupné online: <https://www.fivb.com/en/the-fivb/structure>., [cit. 10.3. 2021]

⁸³ Dostupné online: <https://www.fivb.com/en/congress2021>., [cit. 10.3. 2021]

Obrázek 17: 37. kongres FIVB⁸⁴

5.5 Úpravy mezinárodních pravidel volejbalu

Změny pravidel 1950

K první úpravě pravidel po jejich sjednocení v jedny mezinárodní došlo v roce 1950, kdy byla zavedena takzvaná útočná čára. Útočná čára vymezuje na každé polovině hřiště již zmiňovanou přední zónu. Čára je rovnoběžná s čarou střední, a nachází se ve vzdálenosti 3 metrů od volejbalové sítě.

Další inovací bylo povolení tzv. clony při servisu. To znamená, že pokud bylo družstvo na podání, hráči daného družstva mohli provádět clonu, tedy určitým způsobem bránit ve výhledu na podávajícího hráče svým soupeřům.

Změny pravidel 1953

Pro rok 1953 je charakteristické určení doby oddechového času a to na 1 minutu.

Dále bylo umožněno, aby ruka hráče provádějící útočný úder mohla být tzv. „přes“, což znamená prsty přesáhnout nad síť na polovinu hřiště soupeře. Při blokování může přesáhnout přes síť pouze ten hráč, který se míče nedotkl. Důležité také je, aby se útočící či blokující hráč nedotkl žádným způsobem volejbalové sítě. Blok mohou provádět pouze hráči, kteří se nacházejí v přední řadě, tedy v zónách 4, 3 a 2 (viz Obrázek 30 a Obrázek

⁸⁴ Dostupné online:

https://www.fivb.com/en/thefivb/~link.aspx?_id=B143ED41F69649BEB31AF485F64720A2&_z=z.
[cit. 10.3. 2021]

31). Již není nutností provádět dvojblok či trojblok, ale také je možné, aby blok provedl pouze jeden hráč přední řady.⁸⁵

Na předchozí inovaci útočné čáry z roku 1950, také navázalo omezení útočného úderu zadních hráčů. Hráči, kteří se nacházejí v zadní polovině hřiště, tedy na pozicích 1, 6 a 5 (viz Obrázek 31) musejí při výkonu útočného úderu provést odraz před výskokem ještě před útočnou čarou. Doskok je již umožněn do zóny mezi sítí a útočnou čarou.

Došlo také ke změně velikosti sítě, a to tak, že její šířka byla stanovena na 1 metr a její délka na 10 metrů.

Dále byl stanoven tlak ve volejbalovém míči a to mezi 0,52 kg/cm² a 0,58 kg/cm².

Byl také do pravidel zařazen tzv. pomocný rozhodčí a také dva pomezí rozhodčí. Úkoly rozhodčích jsou tedy přerozděleny, aby se hlavnímu rozhodčímu odlehčilo, a mohl se dostatečně soustředit na hru.

Novinkou je také označení kapitána družstva na hřišti. Kapitán týmu musí být označen páskou, která má velikost 8 cm x 1,5 cm, a to na levé straně prsou. Kapitánská páska musí mít také odlišnou barvu než dres týmu, aby byla dostatečně viditelná.

Také bylo zmíněno, že hráč, který provádí tzv. smečované podání, tedy podání ve výskoku, musí udeřit do míče již ve výskoku, a ještě před doskočením do volejbalového hřiště.⁸⁶

Změny pravidel 1954

Rok 1954 je charakterizován úpravou pravidel, která stanovovala dobu pro střídání hráčů v hřišti. Časový limit představoval dobu 1 minuty.

Nově se také začalo sledovat křížení mezi hráči přední a zadní řady.⁸⁷

Změny pravidel 1956

Ve výše uvedeném roce 1956 došlo pouze k jedné úpravě pravidel, a to k možnosti střídání hráčů dvakrát v průběhu jednoho setu.⁸⁸

⁸⁵ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

⁸⁶ PLEŠINGR, Martin. *Změny pravidel ve volejbale za posledních padesát let*, 2018, s. 28

⁸⁷ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

⁸⁸ OTAWA, Daniel. *Současná volejbalová pravidla- tendence, historický vývoj*, 2012, s. 14-15

Změny pravidel 1957

V roce 1957 byly zavedeny praporky, které napomáhají komunikaci mezi pomezními rozhodčími a hlavním rozhodčím. Jsou tedy prostředkem, který využívají rozhodčí například k signalizaci toho, zda byl míč v hřišti či mimo něj tedy v autu. Pokud byl míč dobrý tedy v hřišti, praporek směřují na čáru, pokud byl míč v autu, praporek zvednou rozhodčí nad hlavu apod.

Upravena byla také doba střídání, a to na krátkých 30 sekund.

Inovací tohoto roku bylo to, že všichni hráči, kteří se účastnili dané hry, museli být oběma nohama přítomni v hracím poli při jejím zahajování.

Začalo se také kontrolovat postavení hráčů při příjmu. Nejen postavení hráčů pravých a levých od hráče středního, ale postavení veškerých hráčů. Všichni hráči, kteří jsou členy přední řady, musí stát blíže ke středové čáře než členové řady zadní.⁸⁹

Změny pravidel 1958

Ve výše uvedeném roce 1958 došlo akorát ke změně limitu oddechového času, a to pouze na 30 sekund.⁹⁰

Změny pravidel 1959

Roku 1959 byl pouze pozměněn počet možného střídání hráčů za set. Počet střídání byl stanoven tak, že každé družstvo může během jednoho setu střídat hráče čtyřikrát.⁹¹

Změny pravidel 1960

Nově byla v roce 1960 zakázána clona při podání.

Tento rok opět došlo ke změně v možném počtu střídání hráčů během jednoho setu. Počet byl upraven na možnost střídání hráčů v průběhu jednoho setu na 6.

Další úpravou bylo povolení došlapu na střední čáru, ale hráči neměli povoleno ji překročit.⁹²

⁸⁹ KOHLOVÁ, Zuzana. *Vývoj pravidel volejbalu a jeho vliv na rozvoj herních systémů a kombinací*, 2010, s. 23

⁹⁰ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

⁹¹ KOHLOVÁ, Zuzana. *Vývoj pravidel volejbalu a jeho vliv na rozvoj herních systémů a kombinací*, 2010, s. 23

⁹² OTAWA, Daniel. *Současná volejbalová pravidla- tendence, historický vývoj*, 2012, s. 14-15

Změny pravidel 1963

V roce 1963 se úprava pravidel týkala například toho, že s rozhodčími mohl hovořit pouze kapitán daného družstva. Kapitán mohl řešit s rozhodčími různé dotazy či reklamace daných rozhodnutí rozhodčích. Vedoucí družstva (trenér) již do komunikace s rozhodčími nezasahuje, tuto pravomoc převzal kapitán týmu, jak již bylo výše zmíněno.

⁹³ Kapitán družstva také může požádat rozhodčího o oddechový čas či o střídání hráčů. Další novou pravomocí kapitána je upozornění rozhodčího na chybu ve hře.⁹⁴

Do pravidel bylo zasazeno odbití obouruč spodem tedy bagrem (viz Obrázek 22).⁹⁵

Byla také upravena výška sítě. Výška sítě pro ženy byla stanovena na 224 centimetrů. Výška sítě mužské byla upravena na 243 centimetrů.

Novinkou byla také váha míče, která byla určena na 250-280 gramů.

Také byl zrušen limit střídání, a bylo uvedeno, že hráč, který bude střídat, musí být připraven u zapisovatele, a to z důvodu co nejrychlejšího střídání a nejmenšího zdržování hry.⁹⁶

Změny pravidel 1965

Úpravou v roce 1965 bylo to, že jakmile hráč zablokuje míč, může se odražený míč dále přihrát, ale možnost smeče byla zakázána. Přihrát míč však musí do pole svého družstva.⁹⁷

Také je umožněno, že blokující hráč přesáhne přes síť, ale pouze v případě, že se dotkne volejbalového míče později či ve stejnou dobu než hráč, který provádí úder útočný.⁹⁸

⁹³ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

⁹⁴ KOHLOVÁ, Zuzana. *Vývoj pravidel volejbalu a jeho vliv na rozvoj herních systémů a kombinací*, 2010, s. 23

⁹⁵ KETTNER, Luboš. *Pravidla odbíjené platná od 1. ledna 1963*, 1963, s. 12

⁹⁶ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

⁹⁷ KOHLOVÁ, Zuzana. *Vývoj pravidel volejbalu a jeho vliv na rozvoj herních systémů a kombinací*, 2010, s. 23-24

⁹⁸ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

⁹⁹ KOHLOVÁ, Zuzana. *Vývoj pravidel volejbalu a jeho vliv na rozvoj herních systémů a kombinací*, 2010, s. 24

Změny pravidel 1968

K úpravě pravidel v roce 1968 došlo až po Olympijských hrách. Volejbalový míč bylo povoleno zahrát jakýmkoliv způsobem a částí těla do pole soupeře. Nově byla také zařazena možnost blokace podání.

Změny pravidel 1971

Do pravidel bylo nově přidáno používání trestných karet, a to jak karet žlutých, tak karet červených.

Také byly nově využívány anténky, které byly umístěny nad pásky a vymezovaly šířku hracího pole, a tedy i šířku prostoru pro let míče nad sítí. Anténky jsou považovány za součást sítě.⁹⁹

Změny pravidel 1972

Ve výše uvedeném roce 1972 nedošlo k mnoha úpravám, avšak za zmínku stojí určitě zavedení oficiálních znamení, která jsou určena pro volejbalové rozhodčí.¹⁰⁰

Změny pravidel 1973

Rok 1973 byl významným pro provedení střídání hráčů. Byl totiž zrušen časový limit pro střídání, a bylo tedy umožněno tzv. střídání ihned.

Následnou úpravou byla také možnost přešlapu střední čáry, ale tak, aby hráči nebránili ve hře soupeři a nijak soupeře neohrožovali.

Změny pravidel 1977

První z několika úprav v roce 1977 byla možnost počtu doteků míče pro každé družstvo. Každý tým se mohl dotknout míče pouze třikrát, ale blok se do počtu doteků nepočítal.¹⁰¹

Zajímavostí je, že pravidla z výše uvedeného roku jsou první pravidla, která byla vydána také s komentářem.

Byla stanovena nová výška stropu a to na 9 metrů, ale pro mezinárodní utkání se výška stropu lišila. Pro mezinárodní utkání byla upravena na 12,5 metrů.

⁹⁹ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

¹⁰⁰ OTAWA, Daniel. *Současná volejbalová pravidla- tendence, historický vývoj*, 2012, s. 14-15

¹⁰¹ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

Dále bylo zavedeno, že za čarami, které vymezovaly hrací plochu, musel být prázdný prostor, a to alespoň 2 metry za každou z čar. Prostor za čarami musel být pro mezinárodní utkání opět upraven a to na 5 metrů za postranními čarami (vymezují šířku hrací plochy) a 8 metrů za čarami koncovými (vymezují délku hrací plochy).

Nově je také stanovena teplota na hřišti a kolem něj, a to na minimálně 10°C. Ve výše uvedených pravidlech z roku 1971 již byly anténky zmíněny, ale až v roce 1977 došlo k oficiálnímu stanovení jejich velikosti. Anténky musí být 1,80 metrů dlouhé a jejich průměr by měl mít cca. 1 centimetr. Bylo také definováno jejich přesné umístění. Anténky jsou umístěny na síť tak, aby přesahovaly vrchní okraj sítě, a to přesně o 80 centimetrů. Volejbalové anténky musí být dvoubarevné. Nejčastěji je využíváno bílo-červených antének. Pokud se míč nebo hráč dotkne anténky, je míč považován za chybný. Jak již bylo výše uvedeno, míč musí procházet vždy mezi anténkami, jelikož vyznačují šířku prostoru pro let míče nad sítí.

V roce 1977 došlo k velkému počtu změn. Bylo například také uvedeno, že míč musí být jednobarevný a pokud by se utkání odehrávala v hale, tak musí mít dokonce světlou barvu.

Žlutá a červená karta byla zavedena již o pár let dříve, což je také zmíněno výše, ale do komentářů v pravidlech 1977 bylo uvedeno, k čemu přesně slouží. Pokud došlo k ne tak významné chybě, tedy k chybě malé, použil rozhodčí kartu žlutou. Žlutá karta je tzv. karta napomenutí. Je využívána například při úmyslném zdržování hry, pokřikování na hřišti, hlasité diskuzi mezi družstvy apod. Pokud je chyba významnější, velká, tak rozhodčí využije karty červené. Červená karta většinou navazuje na žlutou kartu, a to v tom smyslu, že je opakováno to, za co byla již udělena karta žlutá. Pokud červená karta navazuje na kartu žlutou, týká se to většinou chování či prohřešku jednoho a toho samého hráče. Pokud se rozhodčí rozhodne využít červené karty, je to zapsáno do záznamu o utkání. Nastane-li situace, že proti prohřeškům hráče nepomůže ani červená karta, může rozhodčí hráče do konce setu diskvalifikovat.

Časový limit pro střídání se nemění, je však zdůrazněno, že hráči nesmí zdržovat kvůli střídání hru. Pokud taková situace nastane, může být danému družstvu odebrána možnost

jednoho z možných oddechových časů či jim může být přidělen trestný bod, jehož přidělením přichází o servis, pokud se na něm dané družstvo zrovna nacházelo.

K vítězství ve volejbalovém utkání musí jedno z družstev zvítězit ve 3 setech- „hra na tři vítězné.“

Novinkou je také zavedení limitu pro odehrání servisu. Čas je stanoven na 5 sekund na provedení podání od té doby, kdy rozhodčí zapíská (vyzve hráče k provedení podání).¹⁰²

Změny pravidel 1984

V roce 1984 bylo zavedeno nové pravidlo, které se týkalo volejbalové sítě. Bylo určeno, že při hře volejbalu musí být síť tmavá. Nejlépe by měla mít černou barvu a má být ohraničena páskami barvy bílé.

Také byl nově zaveden limit na odehrání podání, a to na 2x 5 sekund.

Dokonce je stále možné blokovat servis soupeře, ale pouze nad svým hracím polem a dotek míče se počítá jako první ze tří odbití.¹⁰³

Rok 1984 je také znám tím, že do pravidel bylo poprvé zaneseno, jaký má být povrch hrací plochy. Materiálem, ze kterého může být tvořen povrch hřiště, může být dřevo či syntetika. Je taky nutné, aby měl hrací povrch jinou barvu než jeho okolí, aby bylo dostatečně viditelné jeho vymezení. Hřiště je, jak jistě víme ohraničeno čarami a jejich barva musí být světlá. Další novinkou je také vymezení intenzity osvětlení hrací plochy. Nově je určeno, že osvětlení se musí pohybovat mezi 1000-1500 luxy (je to měřeno 1 metr od podlahy).

Zaměříme-li se na oděv hráčů, tak v tomto roce bylo také stanoveno, že hráči musí být označeni čísly od jedničky do patnáctky.¹⁰⁴

Mezi další inovace pravidel ve výše uvedeném roce patří možnost přítomnosti lékaře týmů a asistentů trenérů na hracím poli v průběhu utkání. Mohou však být přítomni pouze na střídačce.

¹⁰² PLEŠINGR, Martin. *Změny pravidel ve volejbale za posledních padesát let*, 2018, s. 30-31

¹⁰³ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

¹⁰⁴ PLEŠINGR, Martin. *Změny pravidel ve volejbale za posledních padesát let*, 2018, s. 31

Postavení veškerých hráčů na hřišti je přísně kontrolováno, obzvláště před příjmem servisu soupeře. Vždy je nutné, aby všichni hráči, kteří se nacházejí v přední řadě hřiště, byli postaveni před hráči nacházejících se v řadě zadní. Je zachována také přísná kontrola toho, zda jsou praví hráči postaveni vpravo a leví vlevo.

U volejbalového podání došlo také k úpravě. Každý hráč má možnost po nadhozu svého podání nechat míč spadnout na podlahu, a poté má možnost nového podání. Předchozí podání není započítáno jako chybné. Důležité je, aby se hráč míče po nadhozu nedotkl, jinak by byl míč považován za chybný, a na další podání by hráč již neměl nárok. Možnost nadhozu a následného pádu míče na zem je pouze jednou. V tomto roce došlo také k zákazu blokování servisu soupeře.

Dojde-li k situaci, kdy se podaří dvěma hráčům, každému z jiného družstva, současně podržet míč nad sítí, dochází k takzvané chybě na obou stranách. Rozhodčím je stanoven „nový míč“ a hráči opakují danou rozehru. Ani jedno družstvo však nepřichází o bod ani jim není přidělen žádný bod trestný.¹⁰⁵

Změny pravidel 1987

K žádným zásadním změnám v pravidlech tohoto roku nedošlo. Byla akorát zpřístupněna možnost trenérovi komunikovat s hráči a radit v průběhu hry, ale pouze z lavice střídačky. Nově také mohli hráči na střídačce povzbuzovat své spoluhráče či jim poradit.¹⁰⁶

Změny pravidel 1988

Kapitán získává výše uvedeného roku 1988 novou pravomoc. Na počátku setu dochází k losování o míč mezi kapitány, čemuž tak doteď také bylo. Nově má však kapitán po výhře v losování možnost volby, kdy si zvolí buď to, že jeho družstvo bude podávat nebo si vybere stranu hracího pole, na níž bude jeho družstvo hru zahajovat.¹⁰⁷

Změny pravidel 1989

Rok 1989 je znám úpravou prázdného místa za čarami, které ohraničují hrací plochu. Nově musí být za ohraničením hřiště volná zóna, která je široká minimálně 3 metry.

¹⁰⁵ KOHLOVÁ, Zuzana. *Vývoj pravidel volejbalu a jeho vliv na rozvoj herních systémů a kombinací*, 2010, s. 26

¹⁰⁶ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

¹⁰⁷ OTAWA, Daniel. *Současná volejbalová pravidla- tendence, historický vývoj*, 2012, s. 14-15

Došlo také ke stanovení doby přestávek mezi sety a to na 3 minuty.

Novinkou je také zavedení tie-breaku. Tie-break se však hraje pouze v případě, nastane-li skóre 2:2 na sety. Poté dochází k setu pátému tedy tie-breaku. Set probíhá do té doby, dokud jedno z družstev nezíská 17 bodů. První družstvo, které dosáhne 17 bodů, vítězí 3:2 na sety, a tedy vítězí v celém utkání. Při tie-breaku není nutný rozdíl mezi získanými body o dva.¹⁰⁸

Změny pravidel 1992

V roce 1922 nedochází k žádným velkým úpravám v pravidlech. Do pravidel však byla přidána možnost doteku volejbalové sítě bez jakékoliv souvislosti s jakoukoliv akcí hry.¹⁰⁹

Změny pravidel 1993

Roku 1993 nastala znovu změna velikosti volného prostoru za postranními čarami pro mezinárodní utkání. Byla změněna z 5 metrů na metrů 6. Jedná se o volný prostor za čarami, které vymezují šířku hrací plochy. Za čarami koncovými, které vymezují délku hrací plochy, zůstává však nutnost volného prostoru 8 metrů, která byla stanovena v pravidlech z roku 1977.¹¹⁰

Změněno bylo také povinné číslování hráčů, kdy se tentokrát čísla musela pohybovat od jedničky do osmnáctky. Číslo musí mít každý hráč umístěno na svém dresu, a to jak na středu prsou, tak také středu zad.¹¹¹

Byl upraven dokonce i nedávno zavedený tie-break (1989), kdy již nebylo nutné ukončit hru po dosažení 17 bodu, ale hra pokračuje do té doby, dokud jedno z družstev nezíská bodovou výhodu o 2.

Nově je upozorněno na to, kdy je dotyk hráče volejbalové sítě považován za chybný a kdy nikoliv. Pokud se hráč dotkne sítě neúmyslně, nejedná se o chybu. Za chybu je dotyk sítě označen pouze tehdy, pokud se jedná o úmysl či se hráč dotkne při úderu na síti.

¹⁰⁸ PLEŠINGR, Martin. *Změny pravidel ve volejbale za posledních padesát let*, 2018, s. 31

¹⁰⁹ PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Učebnice pro trenéry III. třídy*, 1996, s. 6-7

¹¹⁰ KOHLOVÁ, Zuzana. *Vývoj pravidel volejbalu a jeho vliv na rozvoj herních systémů a kombinací*, 2010, s. 26

¹¹¹ VŠETEČKA, K., TABARA, V., HRONEK, J.. *Mezinárodní pravidla volejbalu 1993-1996*, 1993, s.17

Inovací také je stanovení limitu pro provedení druhého opravného servisu. Doba pro odehrání prvního servisu zůstává na 5 sekundách, což bylo stanoveno v roce 1977. Limit pro druhý servis je však stanoven pouze na sekundy 3 od té doby, kdy pískne rozhodčí (vyzvání hráče k odehrání podání).

Velmi důležitou novinkou je možnost odbití volejbalového míče jakoukoliv částí těla.¹¹²

Změny pravidel 1996

Roku 1996 došlo pouze k pár malým úpravám v pravidlech. Za zmínku stojí asi pouze nová možnost trenéra opustit kdykoliv během hry střídačku, a dokonce i halu.¹¹³

Změny pravidel 1997

V pravidlech z roku 1993 bylo stanoveno, že míč může být odehrán jakoukoliv částí těla, avšak v roce 1997 došlo k dodatku, kdy je v pravidlech také uvedeno, že může být odehrán dolní končetinou.¹¹⁴ S největší pravděpodobností k výše uvedenému dodatku došlo pouze pro připomenutí, že se již nemusí používat části těla pouze od pasu směrem vzhůru, jak tomu bylo kdysi.

Další úprava se týká útočné čáry. Útočná čára se, jak již bylo zmíněno, nachází ve vzdálenosti 3 metrů od volejbalové sítě. Tato čára je plná, ale roku 1997 došlo k jejímu prodloužení za postranní čáry, tentokrát je čára již značena přerušovaně.

Inovací jsou také technické oddechové časy, kdy se během jednoho setu odehrají dva. Každý z nich je limitován dobou 60 sekund. Tato doba může být využita například pro vyčištění či jakékoliv úpravě povrchu hrací plochy či míčů apod. K prvnímu technickému oddechovému času dojde tehdy, jakmile jeden z týmů dosáhne 5 bodů. Ihned po dosažení 10 bodů jedním z družstev, nastává doba pro druhý technický „time out“ (oddechový čas).¹¹⁵ V setu posledním, tedy pátém a rozhodujícím se již technické oddechové časy nepřidělují. Samozřejmě má ale každé z družstev možnost požádat rozhodčí o dva řádné oddechové časy, kdy každý z nich je limitován dobou 30 sekund.

¹¹² PLEŠINGR, Martin. *Změny pravidel ve volejbale za posledních padesát let*, 2018, s. 31

¹¹³ OTAWA, Daniel. *Současná volejbalová pravidla- tendence, historický vývoj*, 2012, s. 15

¹¹⁴ KOHLOVÁ, Zuzana. *Vývoj pravidel volejbalu a jeho vliv na rozvoj herních systémů a kombinací*, 2010, s. 26

¹¹⁵ PLEŠINGR, Martin. *Změny pravidel ve volejbale za posledních padesát let*, 2018, s. 32

Nově má trenér možnost, se pohybovat během utkání v okolí postranní čáry, ale pouze ve vymezené zóně před střídačkou svého týmu. Nemusí tedy sedět na lavici, jak tomu bylo v předchozích letech.¹¹⁶

Změny pravidel 1998

Další poněkud velkou novinkou je zařazení tzv. libera. Hráč nazývaný liberem je obranným hráčem, který musí dodržovat určitá pravidla. Má možnost vystřídat jakéhokoliv hráče, který se zrovna nachází v zadní polovině hracího pole. Pokud družstvo získá bod, když se libero nachází na postu číslo 5 (viz Obrázek 31), a má dojít k následnému otočení hráčů, musí se do hry vrátit hráč, kterého libero vystřídalo a libero jde na střídačku. Libero má vylepšit obranu v poli, tedy příjem, a může se pohybovat po celém hřišti. Nachází-li se na postech v přední polovině hracího pole (posty 4, 3 a 2 viz Obrázek 31), nesmí nahrát spoluhráčům míč prsty, ale pouze prostřednictvím bagru. V přední části hřiště se libero také nesmí žádným způsobem účastnit útoku a nesmí provádět blok. Nastane-li situace, že libero odbíjí míč přes síť na stranu soupeře, musí míč odbít bagrem, tedy spodním odbitím. Co se týče střídání, libero se nemusí ke střídání hlásit, ale může vystřídat pouze tehdy, pokud není míč zrovna ve hře.

Změny pravidel 2001-2004

V roce 2001 došlo k poněkud většímu množství změn. Při podání je hráči již umožněn pouze jeden pokus, pokud je servis chybný, družstvo soupeře získává možnost podávat. Nově je také prodloužen limit pro odehrání podání a to na 8 sekund. Nastane-li situace, že se při servisu dotkne volejbalový míč sítě, není stanoven chybným, a pokud spadne do hracího pole soupeře, družstvo, které podávalo, získává bod.¹¹⁷

Za největší úpravu tohoto roku se považuje zrušení hry do 15 bodů se ztrátami. Nově se hraje do 25 bodů, a to tzv. bez ztrát, a rozdíl skóre družstev musí být minimálně o body 2. Hovoří-li se o „ztrátě“, jedná se například o ztrátu podání družstva a následné získání podání družstva druhého. V předchozích letech, když bylo provedeno podání, a bylo chybné, družstvo soupeře získalo možnost podávat. Nově je to tedy stanoveno tak, že

¹¹⁶ FINK, T., TABARA, V., ŠKODA, Z.. *Mezinárodní pravidla volejbalu 1997-2000*, 1996, s. 40-41

¹¹⁷ PLEŠINGR, Martin. *Změny pravidel ve volejbale za posledních padesát let*, 2018, s. 32

pokud družstvo provede chybný servis, nepřijde pouze o podání, ale družstvo soupeře také získává bod.

Dojde-li k situaci, kdy je skóre družstev 2:2 na sety, hraje se tie-break. Tie-break se hraje tak dlouho, dokud jedno z družstev nezíská 15 bodů, a bodového náskoku o body dva. Jestliže dosáhne jedno z družstev 15 bodů, ale nemá bodový náskok o body 2, hra pokračuje tak dlouho, dokud jedno z družstev dvoubodový náskok nezíská.¹¹⁸

Změny pravidel 2005

Novinkou roku 2005 je používání barevných volejbalových míčů. Nově musí být všichni hráči označeni číslem nejen na dresu, ale také na pravé nohavici. Další úprava pravidel se týká nedávno zavedeného libera, které nově musí mít oblečenou jinou barvu dresu než jeho spoluhráči. Poslední úpravou výše uvedeného roku je upravení signalizace rozhodčích. Jedná se o změnu významu karet. Pokud rozhodčí zvedne kartu žlutou, je hráči či hráčům uděleno napomenutí. Zvedne-li rozhodčí kartu červenou, hráč je vyloučen ze hry. Nastane-li situace, že rozhodčí přidělí zároveň kartu žlutou i červenou, jedná se o diskvalifikaci.¹¹⁹

Změny pravidel 2009

V roce 2009 došlo opět k několika změnám, jejichž úkolem bylo tentokrát prodloužit volejbalové výměny mezi družstvy. Hlavním důvodem bylo udělat volejbal atraktivnějším pro diváky.

Hráči je nově povolen dotyk soupeřovy hrací plochy odlišnou částí těla, než je noha, ale pouze v tom případě, že hráč nepřekáží svému soupeři ve hře. Další inovace se týká doteku horní pásky a horních částí antének při průběhu nahrávky, útočného a obranného úderu. Úmyslný dotek sítě z jakýchkoliv důvodů vylepšení hry vlastního družstva je považován za chybu. Neúmyslné doteky, tedy také zvané „dotyky omylem“ samozřejmě za chybu považovány nejsou. Naznačí-li hráč blok či útočný úder a dojde k jeho dotyku pásky, není to považováno za chybu.

¹¹⁸ Dostupné online: <https://docplayer.cz/24137529-Pravidla-volejbalu.html>, [cit. 20.3. 2021]

¹¹⁹ KOHLOVÁ, Zuzana. *Vývoj pravidel volejbalu a jeho vliv na rozvoj herních systémů a kombinací*, 2010, s. 27

Nově byla také zavedena možnost tzv. rezervního libera, které může v případě zranění či podobných událostí ihned libero nacházející se ve hře vystřídat. Pokud dojde ke zranění obou liber, může být jmenováno nové. Jako nové libero může být určen jakýkoliv hráč družstva.¹²⁰

Poslední docela důležitou novinkou je zavedení tzv. „trenérské čáry“, což je přerušovaná čára, která je nakreslená od čáry útočné vodorovně s čarou postranní. Od postranní čáry je trenérská čára vzdálena 1,75 metrů. Pohyb trenéra je touto čarou omezen, a to tak, že ji nesmí překročit.¹²¹

Změny pravidel 2011

Inovací tohoto roku bylo pouze zavedení možnosti opakovaného střídání liber. To v praxi znamená, že libero rezervní může volně a opakovaně střídat libero, které se zrovna účastní hry.

Změny pravidel 2013

Rok 2013 není znám velkým množstvím úprav či nových pravidel, ale přece jen k nějakým úpravám došlo. Byl například zpřísněn pohled na nahrávku, kdy musí být provedena tak, aby nedošlo k doteku dvojitému. Musí jít o tzv. „čistou nahrávku“. Další úpravou je to, že již hráči družstva na podání nesmějí bránit ve výhledu přijímajícímu družstvu. Nesmí být tedy využíváno tzv. „clonění“.¹²²

Změny pravidel 2014

V roce 2014 došlo k velké spoustě změn v pravidlech. Pro mezinárodní soutěže a také veškeré soutěže pořádané mezinárodní volejbalovou federací (FIVB) musí být volná zóna vymezena na nejméně 5 metrů od čar postranních a 6,5 metrů od čar koncových.

Trenér nově rozhoduje o 5 členech družstva, které nazýváme technickým zabezpečením, kteří sedí na lavičce. Tyto členy trenér musí nahlásit a musí být zapsáni do zápisu o utkání. Mezi tyto členy patří většinou asistent trenéra, lékař či fyzioterapeut. Nově může také

¹²⁰ Dostupné online: <https://volejbalprzno.estranky.cz/clanky/o-volejbalu/zmeny-v-pravidlech-od-r.-2009.html>, [cit. 25.3. 2021]

¹²¹ KOHLOVÁ, Zuzana. *Vývoj pravidel volejbalu a jeho vliv na rozvoj herních systémů a kombinací*, 2010, s. 27-28

¹²² Dostupné online: <https://volejbalprzno.estranky.cz/clanky/o-volejbalu/zmeny-v-pravidlech-od-1.7.2013.html>, [cit. 20.3. 2021]

fyzioterapeut provést asistenci jakémukoliv hráči jeho družstva, je-li vyžadována v průběhu rozcvičení před zahájením utkání.¹²³

Vcelku zásadní změnou tohoto roku je dotek sítě hráče mezi anténkami umístěnými na síti. Pokud se hráč dotkne sítě mezi anténkami při odbití míče, je to považováno za chybu. Je již jedno, zda brání či nebrání soupeři ve hře.¹²⁴

Nově je dovoleno využití hrací plochy během prodloužené přestávky mezi 2. a 3. setem, ale pouze vlastní stranu hřiště.

Oficiálně je povoleno nošení kompresních pomůcek pro podporu či ochranu vlastního těla při utkání.

Při oficiálních soutěžích FIVB či veškerých světových je oběma družstvům přidělen časový limit 10 minut, které jsou určeny pro společné rozcvičení na síti.¹²⁵

5.6 Současná pravidla volejbalu

Tato kapitola zahrnuje přehled vybraných současných pravidel volejbalu.

Níže uvedená pravidla jsou schválena 35. kongresem FIVB v roce 2016, a uplatněná ve všech soutěžích od 1. července 2017.

5.6.1 Hrací pole

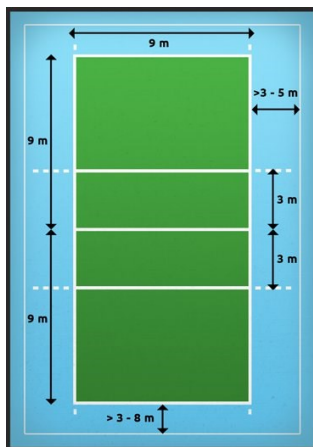
Hrací pole je definováno jako hřiště s volnou zónou, která musí být symetrická. Hrací pole je obdélníkového tvaru a má rozměry 18x9 metrů. Hřiště je obklopeno již zmiňovanou volnou zónou, která musí být široká nejméně 3 metry, a to na všech stranách.

¹²³ Dostupné online: <https://volejbalprzno.estranky.cz/clanky/o-volejbalu/zmeny-v-pravidlech-2014.html>, [cit. 20.3. 2021]

¹²⁴ Dostupné online: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:lbeJBSVTS6gJ:https://www.fivb.com/-/media/fivb/volleyball/pdfs/officialrulesofthegames/2015-2016_rulesgamepertinentchanges/vbrules%2520of%2520the%2520game%2520-%2520pertinent%2520changes%25202014%2520-%2520en.pdf%3Fla%3Den%26hash%3D301EE466CE3DAEC2AD06F6846F6E3DDF+%&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=at., [cit. 25.3. 2021]

¹²⁵ Dostupné online: <https://volejbalprzno.estranky.cz/clanky/o-volejbalu/zmeny-v-pravidlech-2014.html>, [cit. 20.3. 2021]

Nad hřištěm se nachází prostor bez jakékoliv překážky, nazývaný „volný prostor“, a jeho výška musí být minimálně 7 metrů (měřeno od hrací plochy).¹²⁶

Obrázek 18: Rozměry hracího pole¹²⁷

Na výše uvedeném Obrázku 18 je možné vidět rozměry hracího pole.

Co se týká povrchu hřiště, tak ten musí být plochý, vodorovný, jednolitý, z povoleného materiálu a musí být předběžně schválen FIVB. Povoleným materiálem je například dřevo či materiál syntetický. Hrací povrch nesmí být pro hráče v žádném případě nebezpečným. Pokud se volejbalové utkání odehrává v hale, musí mít povrch hřiště světlou barvu.

Existuje několik typů čar na hřišti, a to čáry vymežující hřiště, střední čára a čára útočná. Veškeré čáry na hřišti musí být světlé barvy a široké 5 centimetrů. Pro oficiální soutěže FIVB musí mít čáry barvu bílou a pro hřiště a volnou zónu musí být barvy odlišné. Hrací plochu vymežují dvě čáry postranní a dvě čáry koncové. Střední čára, tedy přesněji osa střední čáry rozděluje hřiště na dvě velikostně naprosto stejná hrací pole, kdy rozměr každého z nich musí být 9x9 metrů. Čára útočná existuje v každém hracím poli a její zadní okraj se nachází ve vzdálenosti 3 metry od osy střední čáry. Opět dochází k úpravě hřiště při soutěžích pořádaných FIVB, kdy musí být útočná čára prodloužena, již ale přerušovaně, za čáry vymežující hrací pole.

¹²⁶ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf, [cit. 20.3. 2021]

¹²⁷ Dostupné online: <https://is.muni.cz/do/fsps/e-learning/volejbal/o-volejbale.html>, [cit. 25.3. 2021]

V hřišti se nachází několik zón, a to zóna přední, zóna podání, zóna střídání, zóna výměny libera, zóna prostoru pro rozsvícení a zóna označující prostor pro vyloučené hráče.

Teplota na hřišti při utkání nesmí klesnout pod 10 °C. Pro oficiální soutěže FIVB je však minimální teplotou 16 °C a maximální umožněná teplota je 25 °C.

Volejbalové hřiště musí být během utkání dostatečně osvětleno.

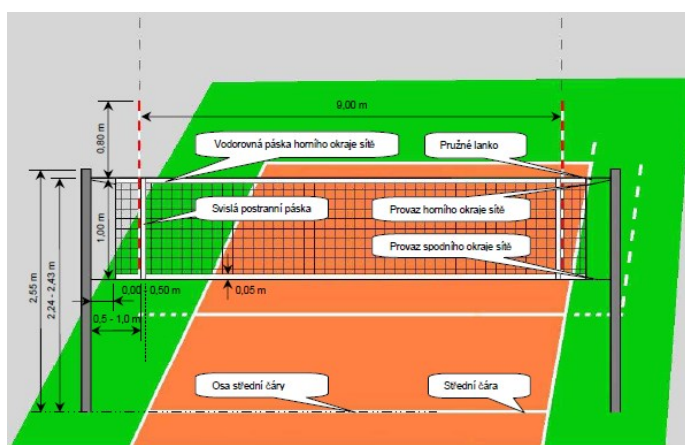
5.6.2 Síť, anténky a sloupky

Volejbalová síť má šířku jednoho metru a je dlouhá 9,5-10 metrů.

Síť je natažena nad osou střední čáry a na jejím horním i dolním okraji a po celé její délce je bílá páska, která je široká 5 centimetrů. Na stranách sítě jsou umístěny dvě bílé svislé postranní pásy, umístěné přesně nad oběma postranními čarami a jsou považovány za součást sítě. Jejich šířka je 5 centimetrů a mají délku jednoho metru.

Na vnějším okraji postranních pásek sítě jsou připevněny dvě bílé anténky, které jsou dlouhé 1,80 metru a ohraničují bočně prostor přeletu, kterým může míč putovat na druhou stranu sítě.¹²⁸

Na níže uvedeném Obrázku 19 je zobrazena hrací volejbalová plocha, a jsou detailně znázorněny veškeré důležité již většinou výše zmíněné rozměry sítě, sloupků a antének.

Obrázek 19: Detailní rozměry sítě, sloupků a antének¹²⁹

¹²⁸ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf, [cit. 20.3. 2021]

¹²⁹ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf, [cit. 20.3. 2021]

Výška sítě se pro muže a ženy liší. Pro muže je vysoká 2,43 metru a pro ženy 2,24 metru. Oba konce sítě musí být umístěny v naprosto stejné výšce, která je před začátkem utkání ověřována, tedy měřena rozhodčím daného volejbalového utkání.

Volejbalová síť je umístěna na dvou sloupcích, které jsou vysoké 2,55 metru, a jsou postaveny 0,5-1 m na vnější straně od čar postranních. V oficiálních soutěžích se jedná o 1 m od čar postranních a oba sloupky musí být obaleny měkkou ochranou. Sloupky musí být hladké, zaoblené, a umístěné do země. Nesmí být podporovány žádnými lany.

5.6.3 Míč

Volejbalový míč musí být kulatého tvaru, s obalem z měkké kůže či syntetiky a uvnitř musí mít gumovou duši, nebo duši z velmi podobného materiálu. Barva míče může být jednotně světlá či může být tvořena kombinací různých barev. Obvod míče by měl být mezi 65-67 cm a jeho hmotnost musí být mezi 260-280 gramy. Veškeré míče používané v jednom utkání musí mít naprosto stejné vlastnosti a musí být předem uznány FIVB.¹³⁰

Obrázek 20: Volejbalový míč MIKASA MVA 200¹³¹

Na Obrázku 20 výše je míč MIKASA MVA 200, jež je v současné době oficiálním volejbalovým míčem FIVB, schváleným v roce 2016.

¹³⁰ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf., [cit. 20.3. 2021]

¹³¹ Dostupné online: <https://mikasasports.com/shop/indoor-volleyball/mva200-official-fivb-game-ball/>., [cit. 25.3. 2021]

5.6.4 Družstva

Jedno družstvo může obsahovat maximálně 12 hráčů, trenéra, maximálně 2 asistenty trenéra, lékaře a fyzioterapeuta.

Volejbalového utkání se mohou účastnit pouze hráči, kteří jsou zapsáni do zápisu o utkání. Jakmile trenér a kapitán družstva podepíše soupisku, je již sestava družstva pro dané utkání neměnná.

V oficiálních soutěžích pod záštitou FIVB může být v zápise o utkání uvedeno až 14 hráčů, kterým je umožněno účastnit se utkání.

Kapitán družstva musí být označen v zápise o utkání a na hrudi musí mít nalepenou pod svým číslem kapitánskou pásku, jejíž rozměry činí 8x2 cm. Kapitánem nesmí být libero.

Ti členové družstva, kteří se zrovna aktivně neúčastní hry v poli, musí sedět buď na lavici družstva či ve svém prostoru vymezeném pro rozevíčení. Na lavici mohou sedět jen oficiální členové družstva účastnícího se utkání.

Každý hráč je vybaven dresem, trenýrkami, ponožkami a sportovní obuví. Veškerá uvedená výstroj musí mít jednotnou barvu, vyjma liber. Na dresu musí mít každý hráč uvedeno číslo od 1 do 20, a dané číslo musí být umístěno na středu zad a prsou. Číslo musí být dobře viditelná, odlišné barvy, než je dres, vysoká nejméně 20 cm na zádech, 15 cm na prsou a šířka pásky čísel nejméně 2 cm. Pokud se na utkání dostaví dvě družstva se stejnými barvami dresu, tak se domácí družstvo musí převléknout do dresu jiného, který musí mít k dispozici. Pokud se jedná o neutrální hřiště, tak si dres převléká družstvo, které je jako první zapsáno v zápise o utkání.

Jako vedení družstva je označen kapitán, trenér a asistenti trenéra.

5.6.5 Bodovací systém

Aby se družstvo stalo vítězným v setu, musí jako první získat 25 bodů s bodovým náskokem o body 2. Dojde-li ke srovnání skóre na 24:24, ve hře se musí pokračovat, dokud není dosaženo výše uvedeného bodového náskoku o body 2.

Družstvo se stává vítězným v utkání, pokud vyhrálo v utkání 3 sety. Nastane-li situace nerozhodného stavu 2:2 na sety, hraje se set pátý, a to systémem tie-break. Pokud se hraje

utkání na dva vítězné sety, rozhodující set se hraje dle zásad tie-breaku, které budou ještě následně vysvětleny. Družstvo získává set, když jako první získá 15 bodů s minimálním rozdílem 2 bodů. Nastane-li stav 14:14, ve hře se pokračuje dále, a to do té doby, dokud jedno z družstev nezíská dvoubodový rozdíl.

Družstvo může získat body několika různými způsoby. Pokud dojde k úspěšnému dopadu míče do hracího pole soupeře, družstvo, které jej zahrálo, získává bod. Nastane-li situace, kdy se soupeř dopustí chyby, získává bod družstvo, které se chyby nedopustilo. Podaří-li se družstvu soupeře získat trest, opačné družstvo opět získává bod.

Jakákoliv herní činnost, která je provedena v rozporu s pravidly hry, je označována chybou ve hře. Pokud udělá družstvo chybu při podání či odbití míče nebo se dopustí chyby jiné, tak jeho soupeř vyhrává rozebru. O všech provedených chybách rozhodují rozhodčí, stejně tak o jejich důsledcích. Pokud se družstvo dopustí dvou či více chyb ihned po sobě, je považována za chybu pouze chyba první. Nastane-li situace, že se dopustí dvou či více chyb obě družstva zároveň, dochází k anulaci rozebru, jelikož nastala tzv. „oboustranná chyba“ a rozebra je opakována.

Jakmile nastane situace, kdy družstvo odmítne po výzvě prvního rozhodčího hrát, je považováno za nepřítomné a utkání prohrává v poměru 0:3 (0:2) a 0:15 v každém setu. Pokud se družstvo nedostaví bez jakýchkoliv závažných důvodů včas na hřiště, prohrává utkání s naprosto stejným výsledkem uvedeným výše. Je-li družstvo prohlášeno rozhodčím za nekompletní v setu či v utkání, jsou družstvu soupeře přiděleny body či sety, které jsou potřebné k vítězství v setu nebo v utkání. Nekompletní družstvo si zachová dosažené body i sety.

5.6.6 Příprava utkání

Ještě před rozcvičením svolá první rozhodčí oba kapitány družstev a koná se losování. Kapitán, který v losování zvítězí, má jako první právo výběru ze dvou možností. Buď bude jeho družstvo jako první podávat nebo si vybere stranu hřiště, na které bude jeho družstvo začínat. Druhému kapitánovi zůstává zbývající možnost. Před rozhodujícím setem je uskutečněno nové losování.

Ještě před začátkem utkání mají obě družstva nárok na 6 minutové rozcvičení u sítě, ale pokud neměla možnost se rozcvičit na jiné hrací ploše, je jim umožněno rozcvičení 10

minutové. Pokud se si jeden z kapitánů vyžádá rozcvičení nazývané postupným, kdy se každé družstvo rozcvičuje samostatně, je každému družstvu dovoleno rozcvičit se na síti 3 nebo 5 minut.

5.6.7 Herní situace

Existují čtyři oficiální typy herních situací, jedná se o míč ve hře, míč mimo hru, míč v hřišti a míč mimo.

Míč je označen za míč ve hře od momentu, kdy dojde k úderu do míče při servisu, který povolí první rozhodčí. Míč je mimo hru v momentě, kdy dojde k chybě, která je odpískána jedním z rozhodčích. Pokud však k žádné chybě nedošlo, je míč považován za míč mimo hru v momentě, kdy rozhodčí zapíská. Za míč v hřišti je označován ten míč, který se nějakou svou částí v jakémkoliv momentu v kontaktu s povrchem dotkne hrací plochy či čar vymežujících hřiště. Míč je označen jako míč mimo, jsou-li veškeré jeho části, které se dotknou hracího pole úplně mimo čáry, které vymežují hřiště. Taktéž pokud se dotkne předmětu mimo označené hřiště, stropu či osoby, která se neúčastní hry. Avšak také pokud dojde k jeho přeletu svislou rovinou sítě, a to jak částečně, tak zcela mimo prostor jeho přeletu. Také dotkne-li se sítě, sloupků, antének, provazů či postranních pásek. Poslední herní situací, kdy je označen míč za míč mimo, je jeho přelet spodním prostorem pod sítí.

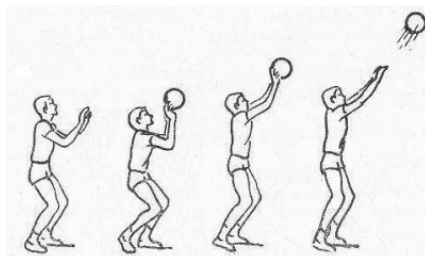
5.6.8 Hra míčem

Každé volejbalové družstvo, které se účastní volejbalového utkání je povinno hrát uvnitř svého hracího pole a prostoru. Je jim však umožněno, aby míč odehrály zpoza jejich vlastní volné zóny.

Jako odbití je charakterizován dotek hráče s míčem, který je ve hře. Obě družstva mají možnost využít maximálně tři odbití ke vrácení míče přes síť na stranu soupeře. Není povoleno, aby jeden a ten samý hráč odbil míč dvakrát po sobě. Bylo by to označeno za dvojdotek což je považováno za chybu. Hráčům je umožněno odbít míč jakoukoliv částí těla, avšak jej nemohou chytit ani házet.

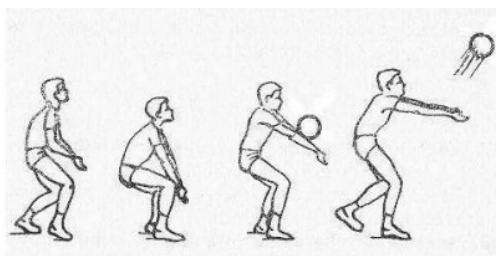
Ve hře volejbalu se využívá dvou typů odbití. Jedná se o odbití obouruč prsty (vrchní odbití) viz Obrázek 21 a odbití obouruč bagrem (spodní odbití) viz Obrázek 22. Odbití

prsty se využívá převážně při nahrávce. Bagru se využívá při zpracování míče tedy při příjmu.¹³²

Obrázek 21: Odbití obouruč prsty (vrchní odbití)¹³³

Obrázek 21 zobrazuje fáze volejbalového odbití obouruč vrchem tedy prsty.

Obrázek 22: Odbití obouruč bagrem (spodní odbití)¹³⁴

Na Obrázku 22 můžeme vidět fáze volejbalového odbití obouruč spodem tedy prostřednictvím tzv. bagru.

Míč, který je zahrán do pole soupeře musí za každou cenu přeletět síť v pro něj vymezeném prostoru přeletu. Míč, kterému se zdařilo přeletět svislou rovinu sítě do soupeřovy volné zóny, a to jak úplně, tak částečně mimo prostor přeletu, je možné zahrát zpět za umožněného počtu odbití, ale pouze v tom případě, že hráč neprovede dotyk hrací plochy soupeře.

Pokud při přeletu sítě dojde k dotyku míče, není to považováno za chybu a míč je platný. Dojde-li k odbití míče přímo do sítě, může být od sítě znovu odehrán, avšak musí být zachován počet 3 povolených odbití.

¹³² Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf., [cit. 20.3. 2021]

¹³³ BUCHTEL, J., EJEM, M.. *Odbíjená*, 1981, s. 99

¹³⁴ BUCHTEL, J., EJEM, M.. *Odbíjená*, 1981, s. 87

5.6.9 Podání

Uvedení míče do hry pravým hráčem zadní řady, který v zóně podání udeří do míče jednou rukou či paží, nazýváme podáním. První podání získává družstvo, které získalo míč v losování. V každém následujícím setu začíná podávat to družstvo, které nepodávalo v setu předchozím.

Při podání musí hráči dodržovat pořadí dle záznamu postavení, které je uvedeno v zápise o utkání. Po prvním podání v rozeře je možné určit podávajícího hráče dvěma způsoby. Pokud získá bod družstvo, které podávalo, tak v podání pokračuje stále stejný hráč. Získali však bod družstvo, které podání přijímalo, získá také právo podávat a dle pravidla o otočení v postavení o 1 místo vpravo se otočí. Následně podává ten hráč, který se dostal na pozici hráče, který podával před ním (na post v zóně č.1 – viz Obrázek 31.).

Existuje také několik podmínek pro povolení podání. Podání je povolováno prvním rozhodčím. Jakmile se první rozhodčí ujistí, že hráč, který podává má míč, se nachází ve správné zóně pro podání, obě družstva zaujímají správná postavení v poli a jsou připravena k zahájení hry, může být podání provedeno.

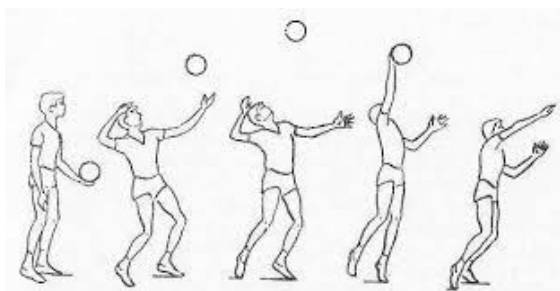
Hráč, který je na podání, se může volně pohybovat v podávací zóně, avšak za určitých podmínek. V okamžiku, kdy udeří do míče nebo v okamžiku odrazu při podání z výskoku nesmí být ve styku se zadní čarou (koncovou čarou) ani se zónou volnou, a také se nesmí nacházet mimo zónu podání. Jakmile odbije míč, může podávající hráč došlápnout na kteroukoli část či místo hřiště nebo volné zóny. Je nutné, aby podání proběhlo do 8 sekund od zapískání prvního rozhodčího. Proběhne-li podání ještě před zapískáním, dojde k jeho anulaci a musí být opakováno.

Při podání může být udeřen míč pouze jednou rukou či kteroukoli částí paže. Pokud byl míč nadhozen nebo puštěn z ruky musí být zahrán před tím, než se dotkne hrací plochy. Při podání je zakázáno clonění či jakékoliv bránění soupeři ve výhledu na hráče, který podává.¹³⁵

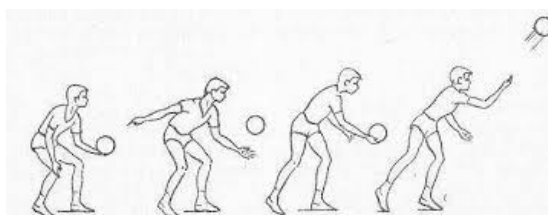
¹³⁵ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf, [cit. 20.3. 2021]

Na níže uvedených obrázcích můžeme vidět průběh vrchního a spodního volejbalového podání. Spodní volejbalové podání se používá velmi zřídka.

Fáze vrchního volejbalového podání jsou zobrazeny na Obrázku 23, který je uveden níže.

Obrázek 23: Průběh vrchního volejbalové podání¹³⁶

Obrázek 24: Průběh spodního volejbalové podání¹³⁷

Na výše uvedeném Obrázku 24 jsou ukázány fáze provedení spodního volejbalového podání.

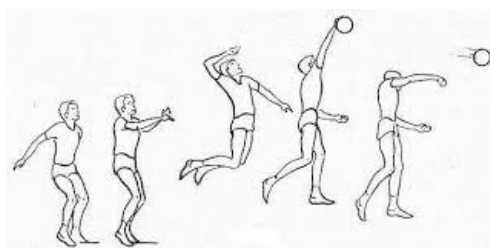
5.6.10 Útočný úder (smeč)

Smeč neboli útočný úder je jakoukoliv herní akcí, po jejímž provedení směřuje míč do soupeřova hřiště. Vždy se jedná o úder útočný vyjma podání a bloku. Smeč je možné provést způsobem tzv. „ulítí“, ale jen tehdy, pokud je míč odbit bez jakékoliv chyby, tedy bez chycení či hodů. Útočný úder je považován za ukončený v momentě, kdy úplně přeletí svíslou rovinu sítě či dojde k doteku míče hráče z opačného týmu.¹³⁸

¹³⁶ BUCHTEL, J., EJEM, M.. *Odbíjená*, 1981, s. 77

¹³⁷ BUCHTEL, J., EJEM, M.. *Odbíjená*, 1981, s. 76

¹³⁸ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf, [cit. 20.3. 2021]

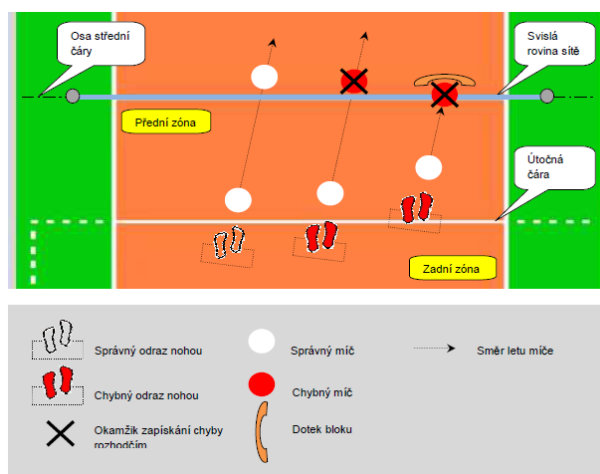

Obrázek 25: Průběh útočného úderu¹³⁹

Útočný úder neboli smeč je ukázán společně s jeho fázemi na Obrázku 25 výše.

Přednímu hráči je umožněno ukončit smeč v jakékoliv výšce, avšak míče se musí dotknout uvnitř vlastního hracího pole. Zadní hráč má povoleno dokončit útočný úder také v jakékoliv výšce, ale nesmí překročit ani se dotknout útočné čáry. Dopad již však může být proveden do přední zóny.¹⁴⁰

Níže umístěný Obrázek 26 znázorňuje, jakým způsobem by se měl pohybovat hráč zadní řady při útočném úderu, ale také je ukázáno, jaký způsob pohybu hráče při smeči je chybný. Na obrázku jsou také popsány veškeré důležité čáry související s útočným úderem hráče zadní řady. Jedná se o osu střední čáry a útočnou čáru. Také je však vyznačena svislá rovina sítě společně s přední a zadní zónou. Součástí obrázku je také legenda.

Obrázek 26: Útočný úder hráče zadní řady¹⁴¹

¹³⁹ BUCHTEL, J., EJEM, M.. *Odbíjená*, 1981, s. 118

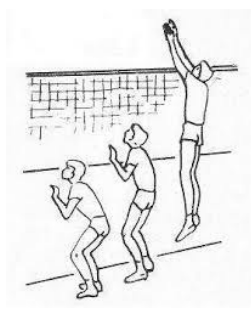
¹⁴⁰ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf, [cit. 20.3. 2021]

¹⁴¹ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf, [cit. 20.3. 2021]

5.6.11 Obranný úder (blok)

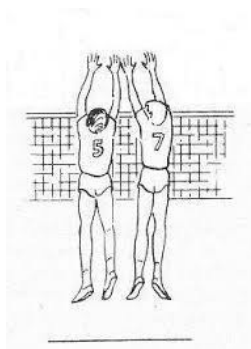
Blok je charakterizován jako činnost, kterou provádí hráči u sítě z toho důvodu, aby zabránili přeletu míče ze strany soupeře na jejich vlastní, a to tak, že se snaží dosáhnout dostatečně vysoko nad horní okraj sítě. Tento úder mohou dokončit pouze hráči přední řady, ale v momentě doteku s míčem je nutno, aby byla jakákoliv část těla hráče provádějícího blok výše, než se nachází vrchní okraj sítě. Blok je považován za ukončený, kdykoliv se hráč provádějící blok dotkne míče.¹⁴²

Fáze obranného úderu, tedy bloku, je možné vidět na Obrázku 27 níže.

Obrázek 27: Průběh bloku¹⁴³

Existuje také blok, který může být uskutečněn dvěma či třemi hráči, stojícími u sítě a blízko u sebe. Takový blok je považován za dokončený v momentě, kdy se jeden z blokujících hráčů dotkne míče.¹⁴⁴ Na Obrázku 28 níže je zobrazen dvojblok.

Obrázek 28: Dvojblok¹⁴⁵

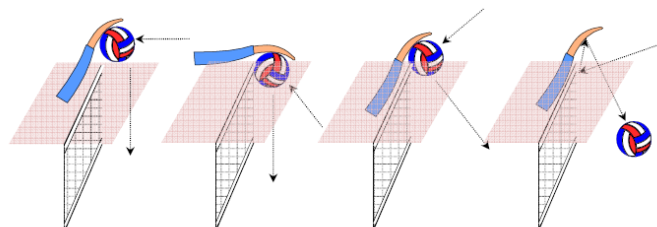
¹⁴² Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf., [cit. 20.3. 2021]

¹⁴³ BUCHTEL, J., EJEM, M.. *Odbíjená*, 1981, s. 129

¹⁴⁴ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf., [cit. 20.3. 2021]

¹⁴⁵ BUCHTEL, J., EJEM, M.. *Odbíjená*, 1981, s. 129

Jak již bylo výše řečeno, družstvo má možnost pouze tří odbití, avšak dotek míče při bloku není započítán jako odbití družstva. Po dotyku míče má tedy družstvo stále k dispozici tři odbití.¹⁴⁶

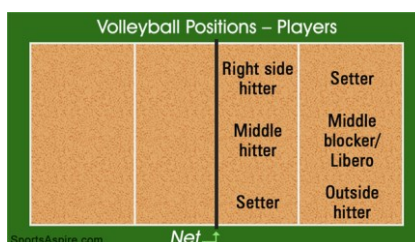

Obrázek 29: Dokončený blok¹⁴⁷

Na výše uvedeném Obrázku 29 jsou zobrazeny různá dokončení bloku. Úplně vlevo je možné vidět míč blokováný nad okrajem sítě. Pohyb zobrazený jako druhý zleva ukazuje blokování míče, který se nachází pod horním okrajem sítě. Jako třetí zleva je možné vidět míč, který je zablokován, zatímco se dotýká horního okraje sítě. Jako poslední je zobrazen blok, kdy se míč odrazil od horního okraje sítě.

5.6.12 Postavení hráčů

Jakmile hráč provádějící servis udeří do míče, musí být všichni hráči obou družstev, s výjimkou podávajícího, již rozmístěni ve svém vlastním poli, a to ve dvou řadách po třech hráčích. Tyto dvě řady mohou být lomené.¹⁴⁸

Obrázek 30: Postavení hráčů přední a zadní řady¹⁴⁹

¹⁴⁶ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf, [cit. 20.3. 2021]

¹⁴⁷ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf, [cit. 20.3. 2021]

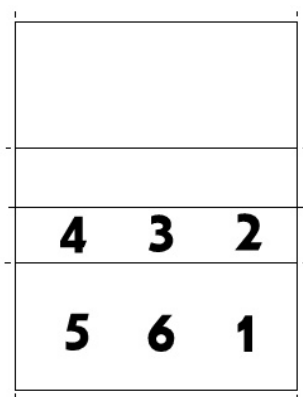
¹⁴⁸ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf, [cit. 20.3. 2021]

¹⁴⁹ Dostupné online: <https://sportsaspire.com/volleyball-positions-on-court>, [cit. 27.3. 2021]

Na Obrázku 30 výše je zobrazena hrací plocha pro hru volejbalu. Na obrázku je také znázorněna síť, společně s přední a zadní řadou. Mezi členy přední řady patří right side hitter (pravý smečář), middle hitter (střední blokař) a setter (nahrávač). Dále je v zadní řadě umístěn setter (nahrávač) úplně vpravo, uprostřed je middle blocker (střední blokař) nebo libero a úplně vlevo vzadu se nachází outside hitter (smečář).

U sítě stojí tři hráči, které nazýváme hráči přední řady a zaujímají postavení v zónách 4 (levý hráč), 3 (střední hráč) a 2 (pravý hráč). Zbytek družstva, tedy zbývající tři hráči se nazývají hráči zadní řady. Hráči zadní řady musí být dál od sítě než jim odpovídající hráči přední řady. Zadní hráči zaujímají postavení v zónách 5 (levý hráč), 6 (střední hráč) a 1 (pravý hráč).¹⁵⁰

Všech šest zón volejbalového hřiště je znázorněno na Obrázku 31, který je uvedený níže.

Obrázek 31: Zóny volejbalového hřiště ¹⁵¹

Postavení hráčů je kontrolováno dle postavení jejich nohou a jejich stykem se zemí. Část chodidla každého hráče přední řady musí být blíže ke střední čáře než část chodidla jemu odpovídajícího hráče zadní řady. Část chodidla levého či pravého hráče (přední či zadní řady) musí být blíže k příslušné postranní čáře (pravé či levé) než chodidla středního hráče příslušné řady. Po úderu podávajícího hráče do míče se mohou hráči již libovolně přemísťovat a zaujmout jakékoliv postavení ve svém hracím poli a volné zóně.

¹⁵⁰ Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf., [cit. 20.3. 2021]

¹⁵¹ Dostupné online: <https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/fsps/ps14/volejbal/web/o-volejbale.html>., [cit. 23.11. 2020]

Vyhraje-li set družstvo, které přijímá podání, získá právo podávat a povinnost uskutečnit tzv. posunutí v postavení. Posunutí se uskutečňuje ve směru pohybu hodinových ručiček, a to přesně o jedno místo. To v praxi znamená, že každý hráč přední řady zaujme místo hráče, kterého má po své pravici, a hráč zadní řady po levici. Takže hráč č.1 postupuje na místo hráče č.6, hráč č.6 postupuje na místo hráče č.5 apod.

Pro lepší zorientování je možno se podívat na Obrázek 31, na kterém jsou znázorněny a očíslovány zóny (číslo zóny = číslu hráče).

5.6.13 Střídání hráčů

Střídání hráčů je činnost, která je povolena rozhodčím, při níž hráč odchází ze hry a jiný zaujímá jeho místo na hřišti. Střídání hráčů je omezeno na nejvýše 6 v rámci jednoho setu. Ve stejné době je možno vystřídat jednoho či více hráčů. Hráč, který je zapsán v základní sestavě družstva může odstoupit ze hry pouze jednou a opět se vrátit pouze na místo, které původně v hracím poli zaujímal. Náhradník může vstoupit v rámci jednoho setu do hry pouze jednou, a to na místo kteréhokoli hráče základní sestavy. Střídat se může však pouze s tím hráčem, kterého sám vystřídal. Existuje takzvané výjimečné střídání, kdy dojde-li ke zranění hráče, který již ve hře nemůže pokračovat, musí být řádně vystřídán. Není-li možné hráče nahradit, družstvo má právo využít výjimečného střídání bez omezení.

5.6.14 Práva a povinnosti účastníků

Každý hráč musí znát pravidla hry a přesně se jimi řídit. Dále je nutno, aby každý účastník volejbalového utkání přijímal ve sportovním duchu rozhodnutí všech rozhodčích bez jakékoliv diskuze. Pokud by měl nějaký hráč pochybnosti o rozhodnutí rozhodčího, může požádat pouze kapitán družstva rozhodčího o vysvětlení. Je nutné, aby se veškerí hráči chovali zdvořile, s úctou a v duchu FAIR PLAY.

Trenér a kapitán družstva jsou při volejbalovém utkání zodpovědní za chování svého družstva. Po utkání poděkuje kapitán družstva rozhodčím, podepíše zápis o utkání a tím potvrdí jeho výsledek. Trenér je povinen před každým začátkem setu předat zapisovateli nebo druhému rozhodčímu záznam postavení svého družstva v hracím poli, který je přesně vyplněný a podepsaný. Při průběhu utkání sedí trenér a členové týmu, kteří nejsou

na hřišti na lavičkách, které jsou umístěny vedle stolu zapisovatele mimo volnou zónu. Výjimkou mohou být pouze náhradníci, kteří mohou stát v rozvířovací území na své straně hřiště. Na lavičkách mohou sedět pouze členové družstev.

5.6.15 Přerušeni

Přerušeni je nazývána doba mezi již ukončenou rozehrů a zapískáním provedeným prvním rozhodčím pro uskutečnění dalšího servisu. Existují takzvaná řádná přerušeni hry, mezi která řadíme pouze střídání a časy oddechové neboli time outy. Každé družstvo má nárok požádat o maximálně dva oddechové časy v průběhu jednoho setu. Jak již bylo výše řešeno, má možnost pouze šesti střídání v rámci jednoho setu. O řádná přerušeni hry může zažádat pouze trenér, není-li však přítomen, může o něj zažádat kapitán. Veškeré oddechové časy, které byly vyžádány, trvají 30 sekund. Jedná-li se o set pátý, tedy rozhodující, jsou oddechové časy omezeny pouze na dva pro každé družstvo, trvají opět 30 sekund. Ve všech oddechových časech je po hráčích vyžadováno jejich přemístění do volné zóny v blízkosti své lavice střídání.

5.6.16 Libero

Volejbalové družstvo si může určit z vlastního seznamu hráčů dva hráče, kteří se specializují na obranu, též zvané jako libera. Libera musí být zapsána do zápisu o utkání. V průběhu hry se může v hracím poli jednoho týmu nacházet pouze jedno libero. Dres libera musí mít odlišnou až kontrastní barvu k dresům ostatních hráčů týmu, aby jej bylo možné na první pohled odlišit.

Činnosti hráče nazývaného libero jsou však omezeny. Hráč může nahradit jakéhokoliv hráče na hřišti, který je členem zadní řady. Nemá však možnost dokončit smeč, pokud se míč při doteku nachází výše, než je horní okraj sítě. Má také zakázáno provádět podání, blok či pokoušení o něj. Střídání libera se nepočítá jako oficiální střídání, a tak počet jeho výměn není omezen. Libero může střídat pouze, je-li míč mimo hru a zároveň dříve, než rozhodčí zapískáním povolí nové podání. Veškerá střídání však musí být stále zapsána do zápisu o výměnách libera. Dojde-li k situaci, že musí být libero vyloučeno či dojde k jeho diskvalifikaci, může jej družstvo okamžitě vyměnit za libero druhé, má-li jej k dispozici. Pokud má družstvo pouze jedno libero, je mu umožněno určit libero nové.

5.6.17 Rozhodčí

Na každém volejbalovém utkání je přítomen sbor rozhodčích, který je složen z několika členů. Sbor rozhodčích je složen z prvního rozhodčího, druhého rozhodčího, zapisovatele, a ze čtyř (či dvou) čárových rozhodčích.

První rozhodčí se nachází na konci sítě, na protilehlé straně, než je umístěn zapisovatel, kde stojí či sedí, a to minimálně 50 cm nad vrchním okrajem sítě. První rozhodčí je rozhodčím pro volejbalové utkání nejdůležitějším, jelikož jej řídí od jeho počátku až do konce. Má nejvyšší postavení, a to v tom smyslu, že jeho pravomoci dosahují nad všechny rozhodčí i členy družstev. První rozhodčí má vždy poslední slovo, a má tedy možnost změnit rozhodnutí provedené ostatními rozhodčími. Jeho konečná rozhodnutí nejsou povolena diskutovat, avšak jej kapitán družstva může v průběhu hry požádat o objasnění dané situace. Je zodpovědný také za připravenost hrací plochy a veškeré vybavení využívané při utkání. Je povinen provádět losování s kapitány, dohlížet na průběh rozcvičení, uděluje veškerá napomenutí či tresty za nesprávné chování či zdržování hry. Jeho rozhodnutí jsou pro utkání zásadní, jelikož řídí hru a rozhoduje prakticky o všem. Po ukončení utkání provede vždy kontrolu zápisu o utkání a následně jej podepíše.

Druhý rozhodčí plní své úkoly ve stoje na opačné straně sítě, než je umístěn rozhodčí první. Stojí vždy blízko sloupku a mimo hrací pole. Jeho funkci je možné označit jako asistent prvního rozhodčího, avšak plní také úkoly, které jsou určeny pouze jemu. Pokud nastane situace, kdy první rozhodčí není z jakéhokoliv důvodu schopen pokračovat v plnění svých úkolů, může jej druhý rozhodčí ihned nahradit. K pravomocím druhého rozhodčího patří dohled na zapisovatele, členy družstva sedící na lavici a členy družstva v prostorech pro rozcvičení. Mezi jeho další úkoly patří povolování přerušení hry a provádění kontroly jejich povoleného počtu a doby trvání. Také řídí a ohlašuje střídání. Než začne nový set, je povinen zkontrolovat, zda je postavení hráčů stejné jako uvedené v záznamech o postavení základní sestavy družstva. V průběhu utkání provádí rozhodnutí, zapískání či signalizaci, jakmile dojde k chybě v postavení družstva na příjmu, nepovolenému doteku sítě hráčem či anténkou, doteku míče s cizím předmět nebo jeho doteku s povrchem, nevidí-li na něj rozhodčí první. Stejně jako první rozhodčí po skončení utkání musí podepsat zápis o utkání.

Zapisovatel vykonává veškerou svou funkci u stolu zapisovatele, kdy sedí naproti prvního rozhodčího, jak již bylo výše zmíněno. Je povinen zaznamenat veškerá data o utkání, jako jsou například čísla hráčů, základní sestava družstev, získání veškerých bodů, provedených chyb, následných trestů, střídání a další velké spousty informací.

Poslední však velmi důležitou součástí týmu rozhodčích jsou rozhodčí čároví. Jedná se o čtyři rozhodčí, kteří stojí ve 4 rozích hracího pole, a to ve vzdálenosti 1-2 metrů úhlopříčně od rohu pole. Jejich hlavní povinností je kontrola koncové a postranní čáry, které se setkávají v rohu, ve kterém stojí. Rozhodčí mají k dispozici praporky o velikosti 40x40 centimetrů, kterými provádí signalizaci. Signalizují například, zda je míč „v hřišti“ či se nachází „mimo hřiště“, a to vše poblíž jejich čar. Pokud si první rozhodčí vyžádá zopakování znamení, jež čárový rozhodčí provedl, je čárový rozhodčí povinen jej zopakovat.¹⁵²

¹⁵² Dostupné online: http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf, [cit. 20.3. 2021]

6 Diskuze

Autorka prozkoumala několik zdrojů týkajících se dané problematiky, čímž načerpala obrovské množství informací. Získané informace musela přehledně uspořádat, a vybrat z nich ty, které nejvíce souvisely s tématem této práce, a následně je uvedla.

Po srovnání veškerých dohledaných změn v pravidlech, byly změny týkající se výšky volejbalové sítě jedny z nejčastějších. Je-li srovnána původní výška sítě $\approx 1,98$ metrů a současná výška sítě žen 2,24 a mužů 2,43 metrů, je možné vidět, že se jedná o opravdu velké centimetrové rozpětí. Autorčin názor je takový, že trvalo opravdu dlouhou dobu, než se došlo k tomu, do jaké vhodné výšky by měla být volejbalová síť umístěna. Avšak si také myslí, že se to nakonec opravdu zdařilo, jelikož se od roku 1963 výška sítě do současnosti již nezměnila. Hlavním kritériem pro výběr této výšky pravděpodobně bylo, že původní výška $\approx 1,98$ metrů byla pro vzrostlejší muže velmi nízko a bez potřeby při útočném úderu provést výskok. Považuje také za důležité, že v roce 1944 byla zavedena odlišná výška sítě pro ženy a odlišná pro muže, což mohlo být stanoveno dle jejího názoru již dříve, jelikož ženy jsou obecně nižšího vzrůstu než muži, a tak pro ně výška sítě mohla průběh jejich hry dosti ovlivnit.

Dále autorka srovnávala zjištěné změny v pravidlech týkající se změny velikosti hracího pole. V prvních pravidlech byla velikost hřiště stanovena na $\approx 15,33$ m (délka) a $\approx 7,65$ m (šířka), zatímco současná velikost hřiště je určena na 18 m x 9 m. Velikost hřiště se sice neměnila tak často, jako výška sítě, avšak je dle autorky důležité tyto změny zmínit. Autorka zjistila, že od první stanovené velikosti hřiště nedošlo k jeho zmenšení, ale s ubíhajícími léty pouze k jeho neustálému zvětšování. K dalším zajímavým zjištěním patří také to, že se již od roku 1944 rozměry hracího pole nezměnily. Toto zjištění autorka považuje za pozitivní, jelikož velikost hřiště je pro hru volejbalu opravdu důležitá, a na danou velikost hrací plochy, která je vyhovující, se přišlo dokonce o několik let dříve než na vhodnou výšku volejbalové sítě.

Byly porovnávány také zjištěné úpravy pravidel, které se týkaly počtu dosažených bodů, určující vítězství družstva v setu. Originální pravidlo z roku 1900 říkalo, že jakmile jedno z družstev dosáhne 21 bodů, stane se družstvem, které vítězí v setu. Po poměrně dlouhou dobu se toto pravidlo nezměnilo, avšak v roce 1916 pozměněno bylo, a to na bodů 15.

Poté několik let k inovaci nedošlo. Mezi léty 2001-2004 byla pravidla znovu upravena, kdy jedno z družstev pro vítězství v setu muselo získat 25 bodů, a tak je tomu dodnes. Z vlastní zkušenosti autorka říká, že pro vítězství v setu je stanovených 25 bodů opravdu ideálních, protože mají hráči čas se více projevit ve hře, ale také pokud družstvo chybovalo, mají dostatek času své chyby napravit a získat body potřebné pro vítězství. Pětadvacet bodů je, jak již autorka zmínila opravdu ideálních, jelikož hra neprobíhá ani moc dlouhou dobu ani moc krátkou. Na rozdíl od setu, který probíhá pouze tak dlouho, dokud jedno z družstev nezíská 15 bodů. Autorka jej označuje za opravdu velmi krátký set. Pokud hráči „zaspí“ na začátku setu, je velmi těžké se opět zapojit tak, aby bylo jejich družstvo schopné v setu zvítězit. Do 15 bodů se v dnešní době hraje tie-break, díky čemuž může autorka hru pouze do 15 bodů objektivně porovnat. S hrou do 21 bodů se setkala pouze v plážovém volejbale, což se nedá s hrou klasického šestkového volejbalu kvůli počtu hráčů adekvátně srovnávat, a tak se nemůže dostatečně vyjádřit k tomu, zda bylo původních 21 bodů vhodných či nikoliv.

V neposlední řadě se autorka věnovala také postu, nazývaném libero. Libero bylo oficiálně do volejbalu zavedeno v roce 1998 a je světově považováno za velmi zajímavou a důležitou inovaci pravidel. Úkolem libera je podpořit obranu družstva, ale zároveň je jeho činnost ve hře omezená. Po jeho zavedení došlo také k několika úpravám, a to například k tomu, že jeho dres musí být jiné barvy než spoluhráčů, nesmí dokončit útočný úder, provést podání, či provést nebo se pokusit o blok a několik dalších. Autorka se zaměřila na post libera, jelikož měla možnost si na tomto postu několikrát zahrát. Říká však, že hrát jako libero může znít velmi jednoduše, ale za jednoduché to určitě nepovažuje. Činnost libera v hřišti je opravdu odlišná oproti činnosti ostatních hráčů a po jeho vyzkoušení se velmi ráda vrátila na post smečáře. Libero však považuje za velmi důležité a dle jejího názoru by mělo být v každém družstvu přítomno alespoň jedno.

Při psaní této práce se autorce pracovalo velmi dobře, avšak současný stav dostupných knižních zdrojů obsahujících informace korelující s tématem této práce je bohužel velmi nízký. Pokud by měla tuto práci vytvářet znovu, s největší pravděpodobností by postupovala stejným způsobem, akorát by nejspíš začala práci vytvářet o něco dříve, jelikož překlad některých textů z cizího jazyka trval déle, než bylo předem myšleno. Hledání informací na internetu související s tímto tématem však za snadné určitě

nepovažuje, a uznává, že kdyby neovládala jazyk anglický, bylo by vytvoření této práce poněkud těžší. Za negativum považuje určitě to, že jak Český volejbalový svaz, tak Mezinárodní volejbalová federace, odstraňují starší pravidla ze svých internetových stránek. Pravidla pouze aktualizují a jen zřídka dochází k jasnému vyznačení inovací. Nepovažuje to za správné, jelikož každý jedinec, který již pravidla volejbalu ovládá a snaží se nalézt pouze nové úpravy, musí projít obrovský soubor obsahující veškerá volejbalová pravidla. Proto by dle jejího názoru měli po jakékoliv úpravě pravidel schválené FIVB zveřejnit pouze seznam novinek v pravidlech.

Ráda by také upozornila autory, jejichž budoucím plánem je vytvořit práci na obdobné téma, aby se předem připravili na pročítání mnoha nejrůznějších pramenů, ve kterých vždy nalezení úprav pravidel či podobných informací nemusí být jednoduché.

7 Závěry

Cílem, který je v této diplomové práci označován za hlavní, bylo přehledně zpracovat vývoj pravidel volejbalu od počátku až do současnosti, jež se autorce této práce podařilo úspěšně splnit. Veškerý postup práce je možné nalézt v předchozí kapitole 6 zvané Diskuze, společně s názory autorky či různými doporučeními. Pro vypracování této diplomové práce bylo také stanoveno několik dílčích cílů, jejichž naplnění bylo opět úspěšné.

Za první zjištění je považováno, že od vytvoření volejbalových pravidel došlo k nespočtu změn, z nichž některé ovlivnily volejbal více a některé méně.

Závěrem druhým autorka považuje informaci, kdy dle prostudování internetových zdrojů týkajících se úprav různých sportovních pravidel je možné označit volejbalová pravidla za jedny z nejčastěji se měnících sportovních pravidel vůbec.

Zjištěním třetím je určeno, že nejvíce docházelo ke změnám pravidel, která se týkají výšky sítě.

Čtvrtým nálezem je ustanoveno, že velikost hrací plochy je ihned druhá v pořadí v nejvyšším počtu změn od počátku dodnes.

Jako páté zjištění uvedla autorka informaci, že třetím nejčastěji upravovaným pravidlem je pravidlo týkající se počtu potřebných bodů pro vítězství družstva v setu.

Posledním stanoveným závěrem je zjištění, kdy ihned další pravidlo v pořadí, které se upravovalo nejčastěji, se týká clonění a ihned po něm pravidlo určující povolený počet hráčů na hřišti.

Jako zajímavost bylo uvedeno však také pravidlo zavádějící post libera, jelikož mělo na hru volejbalu velký vliv.

Práce je považována za úspěšnou, a to z toho důvodu, že se podařilo naplnit všechny předem stanovené cíle. Autorka je také názoru, že práci na téma vývoje volejbalových pravidel od počátku až do současnosti již o moc více rozšířit nelze, jelikož využila veškerých knižních i internetových zdrojů, které byly k dispozici.

Tato diplomová práce může být využita například historiky zabývajícími se volejbalem a jeho pravidly, studenty tělovýchovy, sportovci či jakýmkoli volejbalovými nadšenci z řad široké veřejnosti. Práce může být také užitečná pro tvůrce volejbalových pravidel, kteří mohou vidět, co již bylo v minulosti zavedeno a co nikoliv. Diplomová práce může však také sloužit jako inspirace pro budoucí úpravy pravidel.

8 Seznam literatury

1. BUCHTEL J., EJEM M. 1981. *Odbíjená*. 2. Praha : Olympia, 1981.
2. BUCHTEL, Jaroslav. 2005. *Teorie a didaktika volejbalu*. Praha : Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1011-6.
3. DETLEF, Baum. 2014. *Výzkumné metody v sociální práci*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2014. ISBN 978-80-7464-390-3.
4. EJEM, Miloslav. 1988. *Volejbal - Přípravná a herní cvičení*. Praha : Olympia, 1988.
5. FINK T., TABARA V., ŠKODA Z. 1996. *Mezinárodní pravidla volejbalu 1997-2000 - Uplatněná v České republice od 1. září 1996*. [překl.] Ejem Miroslav. Přerov : Tabara, 1996.
6. FOURNY, Denis. 2003. *Encyklopedie sportu- svět sportu slovem i obrazem*. Praha : Fortuna Print, 2003. ISBN 80-7321-079-7.
7. HROCH, Miroslav. 1985. *Úvod do studia dějepisu*. Praha : SPN, 1985.
8. KETTNER, Luboš. 1963. *Pravidla odbíjené platná od 1. ledna 1963*. Praha : Sportovní a turistické nakladatelství, 1963.
9. PŘÍBRAMSKÁ, Alena a kolektiv. 1996. *Volejbal- Učebnice pro trenéry III. třídy , 2.upravené a doplněné vydání*. Praha : Český volejbalový svaz, 1996.
10. STIBITZ, František. 1968. *Odbíjená*. Praha : Olympia, 1968.
11. TÁBORSKÝ, František. 2004. *Sportovní hry- sporty známé i neznámé*. Praha : Grada, 2004. ISBN 80-247-0875-2.
12. VACULÍK, Jaroslav. 2004. *Úvod do studia dějepisu a historický proseminář*. Brno : Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3393-2.
13. VORÁLEK, Rostislav. 1990. *Pravidla volejbalu: platná od 1.9. 1989: schváleno kongresem FIVB na olympijských hrách v Soulu v září 1988 a předsednictvem výboru Volejbalového svazu ÚV ČSTV 25.6. 1989 pro soutěže 1989-1992*. Praha : Olympia, 1990. ISBN 80-7033-066-x.

14. VRBENSKÝ Z., EJEM M., VĚRTELÁŘ V. 2016. *Zlatá kniha volejbalu*. 1. Praha : Mladá fronta, 2016. ISBN 978-80-204-4063-1.
15. VŠETEČKA, K., TABARA, V., HRONEK, J. 1993. *Mezinárodní pravidla volejbalu 1993-1996 - uplatněná v České republice od 1. září 1993*. [překl.] Ejem Miloslav. Přerov : Tabara, 1993.
16. ZWETTLER, Otto. 1996. *Úvod do studia dějepisu a technika historikovy práce*. Brno : Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1366-4.

9 Seznam elektronických zdrojů

17. CEV. Inside CEV. [Online], [Citace: 17. 2. 2021.] Dostupné z:
<https://inside.cev.eu/en/institutions/fivb/>.
- . Inside CEV. [Online], [Citace: 11. 1. 2021.] Dostupné z:
<https://inside.cev.eu/en/sports/volleyball/legends-men/>.
18. CLUBINDUSTRY, Editor. Club industry. [Online], [Citace: 17. 2. 2021.]
Dostupné z: <https://www.clubindustry.com/nonprofits/magic-valley-ymca-moving-forward-after-new-audits-show-no-embezzlement>.
19. ČVS. Český volejbalový svaz. [Online], [Citace: 8. 3. 2021.] Dostupné z:
<http://m.cvf.cz/cvs/historie/predsedove-svazu-historie-43.html>.
- . Český volejbalový svaz. [Online], [Citace: 8. 3. 2021.] Dostupné z:
<http://www.cvf.cz/cvs/sin-slavy/galerie-funkcionaru-cvs-24.html>.
- . Český volejbalový svaz. [Online], [Citace: 8. 3. 2021.] Dostupné z:
<http://www.cvf.cz/cvs/historie/?page=6>.
- . Český volejbalový svaz. [Online], [Citace: 9. 3. 2021.] Dostupné z:
<http://www.cvf.cz/cvs/historie/?page=3>.
- . Český volejbalový svaz. [Online], [Citace: 10. 3. 2021.] Dostupné z:
<http://www.cvf.cz/cvs/historie/stalo-se-pred-lety-se-sedmickou-na-konci-2088.html>.
- . Český volejbalový svaz. [Online], [Citace: 13. 1. 2020.] Dostupné z:
<http://www.cvf.cz/cvs/historie/vznik-volejbalu-56.html>.
- . Český volejbalový svaz. [Online], [Citace: 10. 3. 2021.] Dostupné z:
<http://www.cvf.cz/cvs/historie/?page=0>.
- . Český volejbalový svaz. [Online], [Citace: 20. 3. 2020.] Dostupné z:
http://www.cvf.cz/rs2/mm/doc/clanky/pravidla_volejbalu_2017_-_2020.pdf.
- . DOCPLAYER. [Online], [Citace: 20. 3. 2021.] Dostupné z:
<https://docplayer.cz/24137529-Pravidla-volejbalu.html>.

20. FIVB. FIVB. [Online], [Citace: 17. 2. 2021.] Dostupné z:
<http://fivb.org/en/FIVB/viewPressRelease.asp?No=59886&Language=en>.
- . FIVB. [Online], [Citace: 10. 3. 2021.] Dostupné z:
<https://www.fivb.com/en/thefivb/history>.
- . FIVB. [Online], [Citace: 10. 3. 2021.] Dostupné z:
<https://www.fivb.com/en/thefivb/structure>.
- . FIVB. [Online], [Citace: 10. 3. 2021.] Dostupné z:
<https://www.fivb.com/en/congress2021>.
- . FIVB. [Online], [Citace: 10. 3. 2021.] Dostupné z:
https://www.fivb.com/en/thefivb/~link.aspx?_id=B143ED41F69649BEB31AF485F64720A2&_z=z.
- . 2014. THE FIVB. [Online] 2014, [Citace: 28. 11. 2020.] Dostupné z:
<https://www.fivb.com/en/thefivb/history>.
- . webcache.googleusercontent.com. [Online], [Citace: 25. 3. 2021.] Dostupné z: https://www.fivb.com/-/media/fivb/volleyball/pdfs/officialrulesofthegames/2015-2016_rulesgamepertinentchanges/vbrules%20of%20the%20game%20-%20pertinent%20changes%202014%20-%20en.pdf?la=en&hash=301EE466CE3DAEC2AD06F6846F6E3DDF..
21. HOME OF PLAYMAKERS. Home of playmakers. [Online], [Citace: 18. 2. 2021.] Dostupné z: <https://homeofplaymakers.com/james-naismith-reveals-how-he-created-the-game-of-basketball/>.
22. JUICEPLUS. 2019. Juice Plus. [Online] 10. 2019, [Citace: 12. 2. 2021.] Dostupné z: <https://www.juiceplus.com/ca/en/live-better/blog/2019/10/usa-volleyball>.
23. KESSEL, John. 2007. FLIPHTML5. [Online] USA Volleyball, 2007, [Citace: 8. 1. 2021.] Dostupné z: <https://fliphtml5.com/nilh/ujci/basic>.

24. MASARYKOVA, UNIVERZITA. FAKULTA SPORTOVNÍCH STUDIÍ. [Online], [Citace: 25. 3. 2021.] Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/fsps/e-learning/volejbal/o-volejbale.html>.
- MASARYKOVA, UNIVERZITA. [Online] 2014, [Citace: 23. 11. 2020.] Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/fsps/ps14/volejbal/web/o-volejbale.html>.
25. MASSMOMENTS. 2015. Massmoments.org. [Online] 2015, [Citace: 28. 11. 2020.] Dostupné z: <https://www.massmoments.org/moment-details/holyoke-man-invents-volleyball.html>.
26. MF, DNES. 2001. IDNES.cz. [Online] 7. 9. 2001, [Citace: 2. 12. 2020.] Dostupné z: https://www.idnes.cz/sport/volejbal/zmeny-pravidel-posiluji-obranu.A010907_161055_volejbal_inc.
27. MIKASASPORTS. MIKASASPORTS. [Online], [Citace: 25. 3. 2021.] Dostupné z: <https://mikasasports.com/shop/indoor-volleyball/mva200-official-fivb-game-ball/>.
28. NCVA. NORTHERN CALIFORNIA VOLLEYBALL ASSOCIATION. [Online], [Citace: 03. 12. 2020.] Dostupné z: <https://ncva.com/info/general-info/history-of-volleyball/>.
29. OLYMPIC. Olympic CZ. [Online], [Citace: 10. 12. 2020.] Dostupné z: <https://www.olympic.cz/olympiada/photo/33>.
- . Olympic ORG. [Online], [Citace: 15. 2. 2021.] Dostupné z: <https://www.olympic.org/fr/fivb>.
30. POPELKA, Jiří. 2006. Volley Country. [Online] 17. 12. 2006, [Citace: 5. 1. 2021.] Dostupné z: <https://volleycountry.com/cz/ostatni/olympijskry>.
31. SPALDING, editor. Spalding.com. [Online], [Citace: 17. 2. 2021.] Dostupné z: <https://www.spalding.com/about-spalding.html>.
32. SPORTASPIRE. SPORTASPIRE. [Online], [Citace: 27. 3. 2021.] Dostupné z: <https://sportsaspire.com/volleyball-positions-on-court>.

33. THESPEC. The Spec. [Online], [Citace: 18. 2. 2021.] Dostupné z:
<https://www.thespec.com/sports/2008/01/30/canuck-initiated-the-spike-serve.html>.
34. VK, Lanškroun. 2010. Volejbalový klub Lanškroun. [Online] 6. 10. 2010, [Citace: 3. 12. 2020.] Dostupné z:
http://www.vklanskroun.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=678:vyvoj-pravidel-volejbalu&catid=25:vk-lankroun&Itemid=82.
35. VOLEJBALPRZNO. 2020. volejbalprzno. [Online] 2020, [Citace: 28. 11. 2020.] Dostupné z: <https://volejbalprzno.estranky.cz/clanky/o-volejbalu/z-historie-volejbalu.html>.
- . volejbalprzno. [Online], [Citace: 20. 3. 2021.] Dostupné z:
<https://volejbalprzno.estranky.cz/clanky/o-volejbalu/zmeny-v-pravidlech-2014.html>.
- . volejbalprzno. [Online], [Citace: 20. 3. 2021.] Dostupné z:
<https://volejbalprzno.estranky.cz/clanky/o-volejbalu/zmeny-v-pravidlech-od-1.7.2013.html>.
- . volejbalprzno. [Online], [Citace: 25. 3. 2021.] Dostupné z:
<https://volejbalprzno.estranky.cz/clanky/o-volejbalu/zmeny-v-pravidlech-od-r.-2009.html>.
36. VOLLEYPEDIA. Volley Pedia. [Online], [Citace: 8. 1. 2021.] Dostupné z:
<https://www.volley-pedia.com/libero>.
37. WELOVEVOLLEYBALL, editor. 2021. We love volleyball. [Online] 2021, [Citace: 17. 2. 2021.] Dostupné z: <https://welovevolleyball.co/history-of-volleyball/>.

10 Seznam nepublikovaných zdrojů

38. KOHLOVÁ, Zuzana. Vývoj pravidel volejbalu a jeho vliv na rozvoj herních systémů a kombinací [online]. Praha, 2010. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/33694>. Diplomová práce. UNIVERZITA KARLOVA. Vedoucí práce PaedDr. Ladislav Pokorný
39. OTAWA, Daniel. Současná volejbalová pravidla- tendence, historický vývoj [online]. Praha, 2012. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/42688>. Bakalářská práce. UNIVERZITA KARLOVA. Vedoucí práce Mgr. Gabriela Jahodová
40. PLEŠINGR, Martin. Změny pravidel ve volejbale za posledních padesát let [online]. Brno, 2018. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/ijhyf/Plesingr-Martin-bakalarska-prace-2018.pdf>. Bakalářská práce. MASARYKOVA UNIVERZITA. Vedoucí práce PaedDr. Jaroslav Šamšula.

11 Seznam obrázků

Obrázek 1: Zlatá kniha volejbalu.....	13
Obrázek 2: William G. Morgan- vynálezce volejbalu	19
Obrázek 3: James Naismith- vynálezce basketbalu.....	19
Obrázek 4: První volejbalový míč-vyrobil A.G.Spalding	20
Obrázek 5: Logo mládežnické organizace YMCA	21
Obrázek 6:Účastníci prvního mezinárodního turnaje na Filipínách v roce 1913	23
Obrázek 7: Volejbalový zápas ČSSR a SSSR na OH v Tokiu 1964.....	26
Obrázek 8: Josef Antonín Firts- první předseda ČVS	27
Obrázek 9: Logo ČVS.....	28
Obrázek 10:Družstva ČSR na ME a MS v Praze 1949.....	29
Obrázek 11: Tým reprezentantů ČSSR ve volejbale na OH v Tokiu 1964	30
Obrázek 12:Ženské volejbalové družstvo ČSSR před ME v Itálii 1971	30
Obrázek 13: Volejbalové družstvo žen na ME v Brně 1997	32
Obrázek 14: Logo organizace USA Volleyball	37
Obrázek 15: Delegáti prvního kongresu FIVB v Paříži v dubnu 1947.....	41
Obrázek 16: Logo Mezinárodní volejbalové federace	42
Obrázek 17: 37. kongres FIVB	43
Obrázek 18: Rozměry hracího pole	57
Obrázek 19: Detailní rozměry sítě, sloupků a antének	58
Obrázek 20: Volejbalový míč MIKASA MVA 200.....	59
Obrázek 21: Odbití obouruč prsty (vrchní odbití)	63
Obrázek 22: Odbití obouruč bagrem (spodní odbití).....	63
Obrázek 23: Průběh vrchního volejbalové podání.....	65
Obrázek 24: Průběh spodního volejbalové podání	65
Obrázek 25: Průběh útočného úderu.....	66
Obrázek 26: Útočný úder hráče zadní řady	66
Obrázek 27: Průběh bloku	67
Obrázek 28: Dvojblok.....	67
Obrázek 29: Dokončený blok	68
Obrázek 30: Postavení hráčů přední a zadní řady.....	68

Obrázek 31: Zóny volejbalového hřiště	69
---	----

12 Seznam využitých zkratek

CEV - Confédération Européenne de Volleyball (Evropská volejbalová konfederace)

ČR - Česká republika

ČSSR - Československá socialistická republika

ČVBS - Československý volejbalový a basketbalový svaz

ČVS - Český volejbalový svaz

FIVB - Fédération Internationale de Volleyball (Mezinárodní volejbalová federace)

ME - Mistrovství Evropy

MS - Mistrovství Světa

MOV - Mezinárodní olympijský výbor

NCAA - National Collegiate Athletic Association (Národní vysokoškolská atletická asociace)

OH - Olympijské hry

SSSR - Svaz sovětských socialistických republik

YMCA - Young Men's Christian Association (Asociace mladých křesťanských mužů)